

ZBIERKA

STANOVÍSK NAJvyššIEHO SÚDU A ROZHODNUTÍ SÚDOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

2/2017

OBSAH*Stanovisko vo veciach trestných***15. Zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovení § 18 ods. 1, § 31 ods. 1, § 257 ods. 5 až 8, § 334 ods. 4 a § 317 ods. 1 Trestného poriadku vo vzájomných súvislostiach.****A.**

I. Prezumpcia nevinu (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku) sa týka osoby obvinenej v aktuálne vedenom trestnom konaní a nie je porušená, ak sa o účasti tohto obvinenej na žalovanej trestnej činnosti zmieňuje výrok alebo odôvodnenie skoršieho rozhodnutia súdu, ktorým bola odsúdená iná osoba;* rovnako len voči odsúdenej osobe (alebo v inej modalite rozhodnutia podľa § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku) je založená prekážka právoplatne rozhodnutej veci - v následne vedenom trestnom konaní teda môže byť stíhaná iná (ďalšia) osoba zo spáchania toho istého činu.**

II. Súd schvaľuje dohodu o vine a treste bez vykonania dokazovania (ide o výnimku z pravidla podľa § 2 ods. 19 Trestného poriadku), pričom toto rozhodnutie vyvoláva v zmysle § 334 ods. 1 Trestného poriadku právne účinky len vo vzťahu k obvinenému. To primerane platí aj o prijatí vyhlásenia obvinenej, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe, alebo vyhlásenia, že nepopiera spáchanie takého skutku podľa § 257 ods. 5, 7 Trestného poriadku.

Ak súd následne rozhoduje o obžalobe podanej proti inému obvinenému (hoci zo spáchania činu pokrytého skôr schválenou dohodou) alebo o vine iného obvinenej (hoci zo spáchania činu pokrytého skorším prijatím vyhlásenia o vine), vykonáva v tomto smere autonómne dokazovanie, bez akejkoľvek väzby na skorším schválením dohody alebo prijatím vyhlásenia o vine a nemôže pri rozhodovaní vychádzať zo schválenej dohody alebo prijatého vyhlásenia.

III. Objektívny test nezaujatosti (jej vonkajšie zdanie) vo vzťahu k možným dôvodom vylúčenia sudcu z vykonávania úkonov trestného konania podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku („možno mať pochybnosť o nezaujatosti“) sa týka hodnotenia z pohľadu vonkajšieho nestranného pozorovateľa, ktorý je však informovaný aspoň o základných kautelách používaného procesného postupu. Vo vzťahu k otázke prezumpcie nevinu ide (aj) o okolnosti uvedené v bodoch I. a II.

IV. Sudca, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní o dohode o vine a treste, neporušil prezumpciu nevinu (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku) vo vzťahu k inej osobe, ktorá sa mala podľa skutkovej vety dohody a rozsudku podľa § 334 ods. 4 Trestného poriadku podieľať na trestnej činnosti obvinenej; taký sudca nie je vylúčený podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z neskoršieho konania o obžalobe podanej proti dotknutej „inej osobe“ (môže ísť aj o spoluobžalovaného v tom istom konaní). Pravidlo uvedené v predchádzajúcej vete platí aj vo vzťahu k sudcovi, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní o prijatí vyhlásenia obvinenej o vine podľa § 257 ods. 5, 7 Trestného poriadku a neskôr prejednávanej obžalobe sa týka inej osoby, ktorá sa mala podľa rozsudku vyhlásenej na podklade naposledy označeného ustanovenia podieľať na trestnej činnosti obvinenej (môže ísť aj o spoluobžalovaného v tom istom konaní).

* pozri aj R 30/1998

** pozri aj R 11/2010 – II.

B.

O zaujatosti sudcu súdu prvého stupňa (na podklade § 31 ods. 1 Trestného poriadku) sa rozhoduje v bezprostrednej časovej nadväznosti na buď oznámenie takej okolnosti konajúcim sudcom (§ 32 ods. 1 Trestného poriadku) alebo námietku strany (§ 31 ods. 4, § 32 ods. 3 Trestného poriadku); námietku zaujatosti možno na tých istých dôvodoch založiť len raz (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku, alternatíva prvá). V odvolacom konaní sa konkrétna okolnosť ako dôvod (možného) vylúčenia sudcu preskúmava len vtedy, ak o nej doposiaľ nebolo rozhodnuté nadriadeným súdom podľa predchádzajúcej vety (§ 32 ods. 1 alebo § 32 ods. 5 písm. c/ Trestného poriadku), keďže odvolací súd nemôže také skoršie rozhodnutie (súdu toho istého stupňa) zrušiť. Uvedené rozhodnutie vyvoláva vo vzťahu k dotknutej otázke *in concreto* aj naďalej právne účinky (uplatní sa zásada *ne bis in idem*).

Napadnúť nevylúčenie sudcu možno vo vyššie popísanej situácii len dovolaním z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku (alebo nedôvodné vylúčenie sudcu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku). 2

15.

STANOVISKO

trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. apríla 2017, sp. zn. Tpj 11/2017, na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovení § 18 ods. 1, § 31 ods. 1, § 257 ods. 5 až 8, § 334 ods. 4 a § 317 ods. 1 Trestného poriadku vo vzájomných súvislostiach.

A.

I. **Prezumpcia nevinny (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku)** sa týka osoby obvinenej v aktuálne vedenom trestnom konaní a nie je porušená, ak sa o účasti tohto obvinenej na žalovanej trestnej činnosti zmieňuje výrok alebo odôvodnenie skoršieho rozhodnutia súdu, ktorým bola odsúdená iná osoba;* rovnako len voči odsúdenej osobe (alebo v inej modalite rozhodnutia podľa § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku) je založená prekážka právoplatne rozhodnutej veci - v následne vedenom trestnom konaní teda môže byť stíhaná iná (ďalšia) osoba zo spáchania toho istého činu.**

II. **Súd schvaľuje dohodu o vine a treste bez vykonania dokazovania (ide o výnimku z pravidla podľa § 2 ods. 19 Trestného poriadku)**, pričom toto rozhodnutie vyvoláva v zmysle § 334 ods. 1 Trestného poriadku právne účinky len vo vzťahu k obvinenému. To primerane platí aj o prijatí vyhlásenia obvinenej, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe, alebo vyhlásenia, že nepopiera spáchanie takého skutku podľa § 257 ods. 5, 7 Trestného poriadku.

Ak súd následne rozhoduje o obžalobe podanej proti inému obvinenému (hoci zo spáchania činu pokrytého skôr schválenou dohodou) alebo o vine iného obvinenej (hoci zo spáchania činu pokrytého skorším prijatím vyhlásenia o vine), vykonáva v tomto smere autonómne dokazovanie, bez akejkoľvek viazanosti skorším schválením dohody alebo prijatím vyhlásenia o vine a nemôže pri rozhodovaní vychádzať zo schválenej dohody alebo prijatého vyhlásenia.

III. **Objektívny test nezaujatosti (jej vonkajšie zdanie) vo vzťahu k možným dôvodom vylúčenia sudcu z vykonávania úkonov trestného konania podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku („možno mať pochybnosť o nezaujatosti“)** sa týka hodnotenia z pohľadu vonkajšieho nestranného pozorovateľa, ktorý je však informovaný aspoň o základných kautelách používaného procesného postupu. Vo vzťahu k otázke prezumpcie nevinny ide (aj) o okolnosti uvedené v bodoch I. a II.

IV. **Sudca, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní o dohode o vine a treste, neporušil prezumpciu nevinny (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku) vo vzťahu k inej osobe, ktorá sa mala podľa skutkovej vety dohody a rozsudku podľa § 334 ods. 4 Trestného poriadku podieľať na trestnej činnosti obvinenej; taký sudca nie je vylúčený podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z neskoršieho konania o obžalobe podanej proti dotknutej „inej osobe“ (môže ísť aj o spoluobžalovaného v tom istom konaní).** Pravidlo uvedené v predchádzajúcej vete platí aj vo vzťahu k sudcovi, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní o prijatí vyhlásenia obvinenej o vine podľa § 257 ods. 5, 7 Trestného poriadku a neskôr prejednávaná obžaloba sa týka inej osoby, ktorá sa mala podľa rozsudku vyhlásenej na podklade naposledy označeného ustanovenia podieľať na trestnej činnosti obvinenej (môže ísť aj o spoluobžalovaného v tom istom konaní).

* pozri aj R 30/1998

** pozri aj R 11/2010 – II.

B.

O zaujatosti sudcu súdu prvého stupňa (na podklade § 31 ods. 1 Trestného poriadku) sa rozhoduje v bezprostrednej časovej nadväznosti na buď oznámenie takej okolnosti konajúcim sudcom (§ 32 ods. 1 Trestného poriadku) alebo námietku strany (§ 31 ods. 4, § 32 ods. 3 Trestného poriadku); námietku zaujatosti možno na tých istých dôvodoch založiť len raz (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku, alternatíva prvá). V odvolacom konaní sa konkrétna okolnosť ako dôvod (možného) vylúčenia sudcu preskúmava len vtedy, ak o nej doposiaľ nebolo rozhodnuté nadriadeným súdom podľa predchádzajúcej vety (§ 32 ods. 1 alebo § 32 ods. 5 písm. c/ Trestného poriadku), keďže odvolací súd nemôže také skoršie rozhodnutie (súdu toho istého stupňa) zrušiť. Uvedené rozhodnutie vyvoláva vo vzťahu k dotknutej otázke *in concreto* aj naďalej právne účinky (uplatní sa zásada *ne bis in idem*).

Napadnúť nevylúčenie sudcu možno vo vyššie popísanej situácii len dovolaním z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku (alebo nedôvodné vylúčenie sudcu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku).

Predseda trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“) v rámci činnosti podľa § 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) na základe podnetu generálneho prokurátora Slovenskej republiky a predsedu senátu 5T trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu zistil výkladové rozdiely v právoplatných rozhodnutiach senátov trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu v otázkach, ktorých sa týkajú (najmä) vyššie uvedené ustanovenia a ktoré boli vecne vymedzené v návrhu predsedu trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu na zaujatie stanoviska nasledovne:

a) otázka vylúčenia (nevylúčenia) z vykonávania úkonov trestného konania v štádiu súdneho konania sudcu, ktorý sa zúčastnil na skoršom schválení dohody o vine a treste vo vzťahu k inému obvinenému z tej istej (aktuálne prejednávanej) trestnej činnosti; rovnako otázka takého vylúčenia sudcu, ktorý sa zúčastnil na skoršom prijatí vyhlásenia o vine vo vzťahu k inému obžalovanému z tej istej (aktuálne prejednávanej) trestnej činnosti, ak je v oboch prípadoch súčasťou skutkovej vety skoršieho rozsudku (o vine inej osoby) konštatácia účasti aktuálne obžalovaného na predmetnom čine;

b) otázka možnosti (nemožnosti) opakovaného riešenia otázky vylúčenia sudcu z vykonávania úkonov trestného konania na základe okolnosti, ktorá už bola podkladom pre právoplatné rozhodnutie o takom vylúčení (nevylúčení).

1./

Najvyšší súd uznesením z 12. januára 2016, sp. zn. 2 Tost 2/2016, v trestnej veci proti obžalovanému **R. L. a spol.**, pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. a iné, podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zamietol sťažnosť obžalovaného R. L. proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 30. decembra 2015, sp. zn. BB - 3T 32/2014.

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica uznesením z 30. decembra 2015, sp. zn. BB - 3T 32/2014, na základe námietky zaujatosti vznesenej obžalovaným R. L. 29. decembra 2015 podľa § 32 ods. 3 Tr. por. rozhodol, že predseda senátu JUDr. Jozef Šutka a členovia senátu JUDr. Ján Hrubala a JUDr. Ján Giertli z dôvodov uvedených v § 31 ods. 1 Tr. por. nie sú vylúčení z vykonávania úkonov v trestnej veci proti obžalovanému R. L. a spol., vedenej na Špecializovanom trestnom súde, pracovisko Banská Bystrica pod spisovou značkou BB - 3T 32/2014.

Proti tomuto uzneseniu podal obžalovaný R. L. v zákonnej lehote sťažnosť, ktorú odôvodnil prostredníctvom obhajcu. Uviedol v nej, že na jeho trestnú vec nemožno aplikovať uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Ndt 180/97 (R 30/1998), o ktoré sa opiera napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu, lebo uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu sa týkalo inej skutkovej a právnej situácie. V tam uvedenej skutkovej vete v znení „...sú v spojení s obvineným F.B. žijúcim vo Švajčiarsku...“ nebola žiadnym spôsobom prejednaná vina obžalovaného F. B. V jeho prípade súd v senáte zloženom z namietaných sudcov v už skončenej veci BB - 3T 19/2014 vetným spojením „od roku 1999 až do súčasnosti... pôsobí zločinecká skupina, ktorej členovia sa označujú ako „S.“..., v ktorej dlhodobo... pôsobí na najvyššej riadiacej úrovni R. L., ktorý zadáva príkazy, koordinuje a usmerňuje jemu podriadených členov zločineckej skupiny“, nedal najavo len akúsi vecnú súvislosť s iným trestným konaním, ale celkom zreteľne prejavil svoj vnútorný postoj k otázke jeho viny. V aktuálnom trestnom konaní (BB - 3T 32/2014) nemá žiadnu možnosť presvedčiť senát o svojej nevine, pričom namietaný senát nespĺňa predpoklady tak subjektívnej, ako aj objektívnej nestrannosti pre porušenie princípov prezumpcie neviny, práva na spravodlivý proces a na obhajobu garantované Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Ústavou Slovenskej republiky.

Z uvedených dôvodov obžalovaný R. L. navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preskúmal podľa § 192 ods. 1 Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že sťažnosť obžalovaného R. L. nie je dôvodná.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na úvod pripomína, že popis činu (skutku) v tzv. skutkovej vete rozsudku musí zodpovedať použitej právnej kvalifikácii. Pokiaľ ide o zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák., vzhľadom na zákonnú definíciu takej skupiny podľa § 129 ods. 4 Tr. zák. a výklad čo sa rozumie štruktúrovanou skupinou najmenej troch osôb, skutok musí obsahovať aj skutkový popis uvedených znakov a to tak, aby nemohol byť zamenený s iným skutkom. Vo veci už odsúdeného R. R. rozsudkom Špecializovaného trestného súdu z 28. júla 2014, sp. zn. BB - 3T 19/2014, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste je v skutku v bode 1/ kvalifikovanom ako zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. uvádzaný obžalovaný R. L. ako riadiaca osoba zločineckej skupiny a skutok v bode 2/ citovaného rozsudku kvalifikovaný u R. R. ako trestný čin vraždy formou spolupáchateľstva, sčasti dokonaný, sčasti v štádiu pokusu podľa § 9 ods. 2, § 8 ods. 1 k § 219 ods. 1, ods. 2 písm. a/, b/ j/ Tr. zák. (zákon č. 140/1961 Zb. v znení zákona č. 457/2003 Z. z.) obsahuje skutkový popis konania viacerých páchatel'ov, vrátane obžalovaného R. L., ktorým mali byť naplnené znaky spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Tr. zák. (účinného do 1. januára 2006). Vymedzenie trestného skutku vychádza z jeho nedeliteľnosti a nemennosti v rámci trestného stíhania, aby bola zachovaná jeho totožnosť a nezameniteľnosť, pokiaľ ide o konanie a jeho následok, vrátane príčinnej súvislosti a o osoby, ktoré ho mali spáchať. Neuvedenie obžalovaného R. L. vo veci odsúdeného R. R., BB - 3T 19/2014, len iniciálami s dovetkom, že ide o osobu stíhanú v inej veci, podľa názoru sťažnostného senátu žiadnym spôsobom neprejudikuje vinu obžalovaného R. L. (podobne tomu tak nie je ani v prípade konštatovania dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu pri rozhodovaní o väzbe), pričom porušenie prezumpcie nevinoty sa evidentne nemôže dotýkať tých skutkov, ktoré nie sú predmetom odsudzujúceho rozsudku vo vzťahu k odsúdenému R. a naopak sú predmetom obžaloby u obžalovaného R. L. Na záver najvyšší súd pripomína, že k rozhodnutiu o vine konkrétneho obžalovaného môže dôjsť len po zachovaní zákonom predpísaného procesného postupu, t. j. po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní a nie inak, teda v inom konaní, ktoré sa viedlo výlučne len proti bývalému spoluobvinenému, ktorého vec bola po vylúčení zo spoločného konania skončená tzv. odklonom (schválením dohody o vine a treste) bez vykonania riadneho kontradiktórneho konania na hlavnom pojednávaní.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu, opierajúce sa aj o citované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (R 30/1998) je vecne správne, a preto najvyšší súd ako súd sťažnostný sťažnosť obžalovaného R. L. podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zamietol ako nedôvodnú.

2./

Najvyšší súd uznesením zo 6. februára 2017, sp. zn. 4 To 6/2016, v trestnej veci proti obžalovanému **R. L. a spol.**, pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. a iné, o odvolaniach obžalovaných R. L., I. C., J. R. a A. K., prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a poškodenej A. H. proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica z 30. marca 2016, sp. zn. BB – 3T 32/2014, rozhodol tak, že podľa § 316 ods. 3 písm. a/, písm. c/, § 324 Tr. por. napadnutý rozsudok, mimo oslobodzujúcej časti týkajúcej sa obžalovaného M. B., **zrušil** v celom rozsahu a vec vrátil Špecializovanému trestnému súdu, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Podľa § 325 Tr. por. zároveň nariadil, aby bola vec prejednaná a rozhodnutá v inom zložení senátu.

V odôvodnení uznesenia, v častiach relevantných vo vzťahu k predmetnému právneho problému, uviedol okrem iného nasledovné (doslovný text):

Podľa § 316 ods. 3 písm. a/ Tr. por. odvolací súd zruší napadnutý rozsudok a vec vráti súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol, ak zistí, že súd rozhodol v nezákonnom zložení.

Vzhľadom na zjavne úzku, bezprostrednú a nepochybnú personálnu, skutkovú a právnu spojitosť I. L., M. K., M. K., J. F., J. B., J. P., M. J., L., R. Z., L. B., D. V., A. A., D. T., V. R., F. N., R. Š., M. R., P. D., M. H., P. B., M. Š., M. Š., P. M., T. M., N. S., M. P., J. B., M. B., J. V., P. M., V. S., T. Ch., R. R., A. B., R. B., M. B., F. K., R. G., K. S., I. K. a B. Ž., ako priamych aktérov skutkov 1/-9/ v prerokúvanej veci (niektorých aj pôvodne spoločne trestne stíhaných), i v záujme úplného sprehľadnenia celej trestnej činnosti, považuje odvolací súd za nutné poukázať na výsledky ich doterajších trestných stíhaní.

Trestná činnosť obžalovaných L., C., R., K., K. a B. v zmysle obžaloby Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a vypovedajúcich kajucníkov F., L., K., B., V., P., J., Z. a L. uznaných vinnými uvedenými rozsudkami špecializovaného súdu, Krajského súdu v Banskej Bystrici, okresných súdov Bratislava I, Žiar nad Hronom, Malacky, Bratislava III, Pezinok, resp. u ktorých bolo dočasne odložené vznesenie obvinení pre spoluprácu, mala spolu veľmi úzko súvisieť a mala byť prepojená a odvodzovaná od skutku pod bodom 1/ napadnutého rozsudku i obžaloby, preto bolo aj z tohto pohľadu chybou predovšetkým prokurátora, ale aj prvostupňového súdu (trestná vec K.), že viacerých obžalovaných a žalované skutky, ktoré majú bezprostrednú nadväznosť na tie, ktoré sú uvedené v napadnutom rozsudku, sa vylučovali na samostatné konania.

Podľa § 21 ods. 1 Tr. por. na urýchlenie konania alebo z iných dôležitých dôvodov možno konanie o niektorom z trestných činov alebo proti niektorému z obvinených vylúčiť zo spoločného konania.

Toto ustanovenie uprednostňujúce predovšetkým rýchlosť konania však nemožno aplikovať na úkor zmyslu a predmetu Trestného poriadku zakotveného v § 1 Tr. por., podľa ktorého sa ním upravuje postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov tak, aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických a právnických osôb. Rozhodne **nemožno ustanovenie § 21 ods. 1 Tr. por. používať tak, aby to mohlo naznačovať porušenie zásady prezumpcie nevinny ustanovenej v § 2 ods. 4 Tr. por.**, čo sa v danom prípade dotýka tej skupiny obžalovaných, ktorí neboli vylúčení na samostatné konanie.

Je síce pravdou, že podľa rozhodnutia najvyššieho súdu z 19. decembra 1997, sp. zn. Ndt 180/97, uverejneného pod č. 30/1998 Zbierky rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky, ak sa viedlo spoločné konanie proti viacerým spolupáchatelom a neskôr došlo k vylúčeniu jedného alebo viacerých z nich na samostatné konanie, nepôjde o prejudikovanie viny, ak súd v odsudzujúcom rozsudku, ktorý sa týka ďalších, nevylúčených spolupáchatel'ov, v znení skutkovej vety uvedie vecnú súvislosť konania vylúčeného spolupáchatel'a (doteraz neodsúdeného) s konaním ostatných spolupáchatel'ov.

Postup špecializovaného súdu ale i prokurátora však už bol za rámcom tohto judikátu. Mohlo by ísť len o poukázanie na súvislosť konaní viacerých osôb, ale nie s presnou a nezameniteľnou identifikáciou ďalších osôb (vo vzťahu k obžalovaným C., L., B., R., K.) v skutkovom výroku použitou v danej veci špecializovaným súdom a prokurátorom, pokiaľ ide o vylúčenie K., špecializovaným súdom v ďalších veciach, resp. vo veciach Krajského súdu v Banskej Bystrici, okresných súdov Bratislava I, Žiar nad Hronom, Malacky, Bratislava III, Pezinok, týkajúcich sa F., L., K., B., P., Z., L., B., T. a R. uznaných za vinných citovanými rozsudkami. Ide tu o špecifický prípad previazanosti konaní viacerých osôb, ktorý nedáva priestor vyhnúť sa tomu, aby nezameniteľným označením trestného konania s presnou konkretizáciou osôb, ktoré mali byť organizátormi, účastníkmi, páchatel'mi, spolupáchatel'mi, resp. vykonávateľmi jednotlivých skutkov a v predchádzajúcich konaniach neboli spoluobžalovanými, vopred nebola ich vina, dokonca bez ich účasti výslovne prejudikovaná.

Táto skutkovo-vecná súvislosť konaní obžalovaných v posudzovanej veci a ďalších, ktorí boli vylúčení na samostatné konanie a právoplatne aj uznaní už za vinných, je pri skutkoch 2/-9/ tak úzka, že bez jednoznačného rozhodnutia o vine tých, ktorí mali byť organizátormi týchto skutkov, nebolo možné zákonným spôsobom rozhodnúť o vine páchatel'ov, ktorí mali byť iba ich vykonávateľmi. Platilo by to tiež naopak preto, aby právoplatným výrokom o vine v tejto veci obžalovaných odvolateľ'ov nedošlo k prejudikovaniu viny iných obvinených, resp. obžalovaných ktorých trestné stíhanie by ešte nebolo ukončené.

Týka sa to predovšetkým obžalovaných L. (skutky 2/-9/) a C. (skutok 7/), ktorí mali podľa obžaloby (i rozsudku súdu prvého stupňa) pomáhať, napláňovať, resp. organizovať páchanie viacerých trestných činov, tiež C., R., K. a B., ktorí mali byť spoluvykonávateľmi trestných činov vražd (skutky 2/-7/), práve v konfrontácii s páchatel'mi v už právoplatne skončených trestných veciach a nebolo možné urobiť tam záver o ich vine v týchto veciach bez toho, aby ostala nenarušená spomenutá zásada uvedená v § 2 ods. 4 Tr. por., vo vzťahu k tej skupine obžalovaných, o ktorých doteraz nebolo rozhodnuté. Špecializovaný súd nepochybne ustálením viny L. za skutok v bode 1/ v trestných veciach T. a R., ustálením viny L., C., R. za skutok v bode 1/ v trestných veciach F. a K. tak, že obžalovaný L. bol zakladateľom a šéfom členom zločineckej skupiny S. od jej vzniku minimálne od 1997 a C. s R. jej členmi a Okresný súd Bratislava I nepochybne ustálením viny K. za skutok v bode 4/ v trestných veciach L. a K. porušili princípy prezumpcie nevinny a v širších súvislostiach i ne bis in idem.

Senát konajúci vo veciach T., R. a K. schválením dohôd o vine a treste formálne neporušil ustanovenie § 334 ods. 4 Tr. por. Tým, že v skutkových vetách uviedol mená L., C., R. a B. nepochybné prejednikoval ich vinu skôr ako boli právoplatne odsúdení. Dostal sa tým do rozporu so základnými zásadami trestného konania zakotvených v ustanovení § 2 ods. 1, 2, 4, 7, 8 Tr. por. (stíhanie len zo zákonných dôvodov, zákonného trestného procesu, prezumpcie neviny, nestranným súdom v primeranej lehote v prítomnosti obvineného, zákazu stíhania dvakrát za to isté), ktoré vychádzajú z čl. 6 ods. 1, 2 Dohovoru, čl. 38 ods. 2, čl. 40 ods. 2, 5 Listiny základných práv a slobôd a čl. 48 ods. 2, čl. 50 ods. 2, 5 Ústavy. Vo svetle nálezov ústavného súdu a rozhodnutí EŠLP zaoberajúcich sa problematikou objektívnej zaujatosti sudcov nepochybné prejednikoval vinu týchto osôb, skôr ako ich trestnú vec na podklade oficiálne podanej obžaloby, prerokoval na hlavnom pojednávaní.

Účel trestného konania nemožno nadradit' nad skôr vyjadrené základné zásady trestného procesu.

V zmysle § 334 ods. 1, 2 Tr. por. súd môže rozhodnúť vo vzťahu k obvinenému iba v rozsahu uvedenom v návrhu na dohodu o vine a treste, **ale zásadne nie k iným osobám**, pričom je súd povinný skúmať aj to, či je obvinený dostatočne uzrozumený s následkami schválenia dohody, aby sa presvedčil o jeho dobrovoľnosti akceptovania takejto dohody, vrátane možnosti opravného prostriedku.

Podľa § 31 ods. 1 Tr. por. z **vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca** alebo prísediaci sudca, prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, **u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednikovanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, ...**

Osobami, ktorých sa úkon priamo týka, sú najmä strany trestného konania, teda aj obžalovaní.

Podľa článku 46 ods. 1 Ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Článkom 46 ods. 1 Ústavy priznané právo domáhať sa práva na nezávislom a nestrannom súde v sebe zahŕňa aj právo na nestranného sudcu.

Vylúčenie sudcu v zmysle § 31 Tr. por. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nesmie byť nikto odňatý zákonnému sudcovi s tým, že príslušnosť sudcu aj súdu ustanoví zákon. Sudca môže byť vylúčený z prejednikovania a rozhodovania v pridelenej veci celkom výnimočne iba zo závažných dôvodov predpokladaných v § 31 Tr. por., ktoré sudcovi bránia rozhodovať v súlade so zákonom objektívne a nezaujato. Pri posudzovaní uvádzaných skutočností treba vychádzať jednak zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu, ako aj z toho, že výnimky z takejto prezumpcie stanovuje iba zákon (konkrétne dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania, sú vyjadrené v ustanoveniach ods. 1, 2, 3 § 31 Tr. por.).

Ak sa vecnými a relevantnými argumentmi preukáže prítomnosť predsudkov alebo predpojatosti u konajúceho sudcu, je možné vysloviť predpoklad na zaujaté konanie a rozhodovanie, a tým existenciu dôvodu či dôvodov na jeho vylúčenie. Nestrannosť ako neodmysliteľná súčasť výkonu súdnictva znamená neprítomnosť predsudku (zaujatosti). Možno rozlišovať subjektívny prístup, ktorým sa zisťuje, čo si sudca myslel **pro foro interno**, a objektívny prístup, ktorým sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby sa vylúčili akékoľvek pochybnosti v danom smere. Tento prístup potom rozlišuje nestrannosť **subjektívnu** (konkrétnu) a nestrannosť **objektívnu alebo štruktúrálnu** (abstraktnú).

Subjektívna nestrannosť sa prezumuje, až kým nie je preukázaný opak, pričom spravidla sa posudzuje podľa správania sa sudcu. **Objektívna nestrannosť** sa nehodnotí podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale **podľa objektívnych symptómov, vonkajších objektívnych skutočností**. Platí tzv. **teória zdania**, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký objektívne javiť v očiach strán i verejnosti. Objektívne hľadisko je založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o zaujatosti sudcu. **Spravodlivosť nielenže má byť vykonaná, ale sa musí aj javiť, že je vykonaná** (Delcourt proti Belgicku, rozsudok zo 17. januára 1970, č. 2689/65). Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranné, ale napriek tomu **jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával.**

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti

vyžaduje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva dôkaz o skutočnej zaujatosti (napríklad Hauschildt proti Dánsku, rozsudok z 24. mája 1989, č. 10486/83). Rozhodujúce nie je pritom subjektívne stanovisko sudcu či presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale iba existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. **Objektívna nestrannosť sa neposudzuje len podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale nepochybné aj podľa objektívnych symptómov.**

Pri námietkach L. na sudcov Šutku, Hrubalu a Giertliho treba uviesť, že posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava z vychýlenia nestrannosti je objektívne oprávnená. Treba posúdiť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 10. júna 1996, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí Reports of Judgments and Decisions 1996-III), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí zistiť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (Fey proti Rakúsku, rozsudok z 24. februára 1993, č. 14396/88). Pri rozhodovaní o prítomnosti oprávneného dôvodu na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, stanovisko osoby oprávnenej namietajúcej zaujatosť je dôležité, ale nie rozhodujúce. Určujúce v tejto spojitosti je predovšetkým to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z už spomínanej judikatúry EŠLP možno vyvodiť, že **subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitý (nie nezaujatý) vzťah k veci má.** Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z pojednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k pojednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

EŠLP sa zaoberal dokonca aj otázkou, či za nestranného sudcu môže byť považovaný trestný sudca, ktorý už o danom skutku rozhodoval, ale voči iným (spolu) obvineným. Vo veci Rojas Morales proti Taliansku (rozsudok zo 16. novembra 2000, č. 39676/98, §§ 33-35) bol sťažovateľ odsúdený súdom, ktorého členmi boli dve sudkyne, ktoré predtým rozhodovali o obvinení inej osoby v tej istej veci. EŠLP upozornil, že rozsudok, ktorým bol spoluobvinený sťažovateľ odsúdený, obsahoval časté odkazy na sťažovateľa a jeho úlohu v zločineckej organizácii, z časti ktorej bol podozrievaný. Na niekoľkých miestach bol sťažovateľ popisovaný ako organizátor a iniciátor trestnej činnosti. EŠLP preto konštatoval, že právo sťažovateľa na nestranný súd bolo porušené. Vo veci Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku (rozsudok zo 7. augusta 1996, č. 19874/92, §§ 59-61) v rovnakom prípade rozhodoval v oboch konaniach rovnaký predseda senátu. Tiež tu bolo v rozsudku proti spoluobvinenému odkazované na sťažovateľa ako na (spolu) páchatel'a trestnej činnosti, navyše však boli časti tohto rozhodnutia priamo citované v odôvodnení následného rozhodnutia proti sťažovateľom. Aj tu EŠLP preto dospel k záveru, že čl. 6 ods. 1 Dohovoru bol porušený.

Odvolačný súd upriamil pozornosť na skúmanie dôvodov nestrannosti pre pomer všetkých troch členov senátu k pojednávanej veci a obžalovaným.

Len subjektívny názor sudcu o jeho nezaujatosti nie je takou skutočnosťou, ktorá by sama osebe zabezpečovala nestrannosť sudcu v prerokovaní a rozhodovaní v jemu pridelennej veci. Subjektívna nestrannosť sudcu v takom prípade v rámci rozhodovania vo veci nesmie byť súčasne objektívne zoslabená.

Stáva sa tak vtedy, keď sú zistené značnej intenzity relevantné a závažné okolnosti preukazujúce pomer sudcu k veci, resp. k obžalovaným, ktorých sa úkon priamo týka.

Tieto skutočnosti boli v danej veci bez najmenších pochybností evidentne prítomné u sudcov Šutku, Hrubalu a Giertliho, keď dopredu v iných konkrétnych rozhodnutiach, resp. v tej istej veci (prijatie vyhlásenia K. o vine), priamo vo výrokových častiach už prezentovali názor o vine,

L. vo veciach **T.** (rozsudok špecializovaného súdu z 16. apríla 2013, sp. zn. BB - 3T 10/2013) a **R.** (rozsudok špecializovaného súdu z 28. júla 2014, sp. zn. BB - 3T 19/2014) za členstvo v zločineckej skupine S. bod 1/ skutkovej vety,

L., C. a R. vo veci **K.** (prijatie vyhlásenia K. o vine v danej veci podľa § 257 ods. 1 písm. b/ Tr. por., sp. zn. BB - 3T 32/2014, z 20. januára 2015 za členstvo v zločineckej skupine S. bod 1/ skutku a u L., C., R. a B. za vraždu R. D. bod 7/ skutku),

L. vo veci **K.** (rozsudok špecializovaného súdu z 24. marca 2015, sp. zn. BB - 3T 42/2014) za obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy formou účastníctva v skutkovom výroku 1/ rozsudku.

Z judikatúry ESLP vyplýva, že prezumpcia nevinny je porušená, ak rozhodnutie súdu alebo vyjadrenie verejného činiteľa ohľadom osoby obvinenej z trestného činu odráža názor, že táto osoba je vinná ešte pred tým, než bola jeho vina preukázaná zákonným spôsobom. V takomto prípade má obžalovaný iba zníženú možnosť presvedčiť senát, ktorý už predtým vo viacerých veciach vyslovil vinu pre skutky, za ktoré ešte nebol v riadnom zákonom konaní právoplatným rozhodnutím súdu uznaný za vinného, o jeho nevine.

Ak ten istý senát bez toho, aby v konkrétnej trestnej veci konkrétna osoba bola obžalovaná, rozhodol o jej vine, alebo naznačil konkrétnu kvalifikáciu konania s označením tejto osoby spôsobom nezameniteľným s inou, vrátane presnej citácie mena a priezviska vo výrokovej časti rozsudku (napr. preto, že táto trestná vec bola ako separátna časť z pôvodnej spoločnej veci vylúčená na samostatné konanie) a následne v pôvodnej veci opäť vyslovil vinu u tej istej osoby, ide o zjavné porušenie zásady prezumpcie nevinny, ale zároveň v širších súvislostiach i o porušenie princípu zákazu ne bis idem (dvakrát za to isté) a v konečnom dôsledku aj o neprípustnosť rozhodovania sudcov senátu, ktorí mali byť v takejto veci vylúčení.

Práve z dôvodu zrušenia rozsudku v zmysle § 316 ods. 3 písm. a/ Tr. por. odvolací súd nariadil podľa § 325 Tr. por., aby vec bola prerokovaná a rozhodnutá v inom zložení senátu, keďže sú značnej intenzity zistené relevantné a závažné okolnosti preukazujúce pomer sudcov Šutku, Hrubalu a Giertliho, ktorí dopredu v iných konkrétnych rozhodnutiach, resp. v tej istej veci (prijatie vyhlásenia K. o vine), priamo vo výrokových častiach už prezentovali názor o vine L., C., R. a B., resp. k obžalovaným, ktorých sa úkon priamo týka.

Apelačný súd si uvedomuje, že zrušením rozsudku súdu prvého stupňa podľa § 316 ods. 3 písm. a/, c/ Tr. por., je celé dokazovanie nezákonné. Vzhľadom na výnimočnosť procesno-právnej situácie, ktorá doteraz nebola judikačne riešená, a z dôvodu viacerých závažného charakteru zjavných pochybení prvostupňového súdu, považuje odvolací súd za potrebné na ne upozorniť v záujme ich neopakovania v novom procese dokazovania iným senátom, ale aj s cieľom zrýchlenia a nepredlžovania konania, pretože pokiaľ by sa znovu sprítomnili s pravdepodobnosťou rovnajúcou sa istote, by mohli odôvodňovať i podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por.

3./

Uznesením z 9. marca 2017, sp. zn. 5 Ndt 3/2017, najvyšší súd v trestnej veci proti obžalovanému **R. L. a spol.**, pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. a iné, o návrhu predsedu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku z 21. februára 2017 na odňatie a prikázanie veci inému súdu podľa § 23 Tr. por. rozhodol tak, že:

I. Sudcovia JUDr. Jozef Šutka, JUDr. Ján Giertli a JUDr. Ján Hrubala, členovia senátu 3T Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, **nie sú vylúčení** z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci proti obžalovanému R. L. a spol. vedenej pod sp. zn. BB - 3T/32/2014.

II. Trestná vec obžalovaného R. L. a spol. vedená pod sp. zn. BB - 3T/32/2014 sa Špecializovanému trestnému súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica **neodníma**.

Návrh predsedu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku na odňatie a prikázanie veci inému súdu, najvyššiemu súdu doručený dňa 21. marca 2017, bol odôvodnený o.i. tak, že (doslovný text z odôvodnenia vyššie citovaného uznesenia najvyššieho súdu):

(...) Práve dôvody uvedené v citovanom rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sú takými dôvodmi, ktoré bránia aj ďalším sudcom tunajšieho súdu, rozhodujúcim v ostatných senátoch, prejednať a rozhodnúť predmetnú trestnú vec, pretože už rozhodovali o obvinených osobách v trestnej veci, týkajúcej sa zločineckej skupiny „S.“... (...)

Pridelenie veci ktorémukoľvek zo zastupujúcich senátov by za tohto stavu predstavovalo zo strany predsedu súdu nerešpektovanie záverov citovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a postup v rozpore s § 327 ods. 1 Tr. por., podľa ktorého súd, ktorému vec bola vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie, je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo svojom rozhodnutí odvolací súd a je povinný vykonať úkony a dôkazy, ktorých vykonanie odvolací súd nariadil. Otázka porušenia princípu prezumpcie nevinoty a s tým súvisiace porušenie princípu objektívnej nezaujatosti, ktoré ustálil Najvyšší súd Slovenskej republiky v citovanom rozhodnutí a ktoré hodnotí ako porušenie základných zásad trestného konania zakotvených v § 2 ods. 1, 2, 4, 7, 8 Tr. por., ktoré vychádzajú z čl. 6 ods. 1, 2 Dohovoru, čl. 38 ods. 2, čl. 40 ods. 2, 5 Listiny základných práv a slobôd a čl. 48 ods. 2, čl. 50 ods. 2, 5 Ústavy Slovenskej republiky, je otázkou právnou a vysloveným právnym názorom. Preto nebolo možné opatrením predsedu súdu v súlade s rozvrhom práce prideliť vec na prejednanie ani jednému zo zastupujúcich senátov.

V súčasnom období, počnúc dňom 1. februára 2017, pôsobí na tunajšom súde celkom 14 sudcov. V súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami už rozhodovalo vyššie uvedeným spôsobom vo veciach obvinených osôb v súvislosti so zločineckou skupinou „S.“ celkom 13 sudcov tunajšieho súdu (JUDr. Klemanič, JUDr. Buvala, JUDr. Králik, JUDr. Sabová, Mgr. Matel, JUDr. Peteja, JUDr. Hrubala, JUDr. Šutka, JUDr. Giertli, JUDr. Truban, JUDr. Púchovský, Zdenka Cabanová a JUDr. Kozlík), ktorí schvaľovali dohody o vine a treste uzavreté medzi prokurátorom a jednotlivými obvinenými, prípadne inými rozhodnutiami v merite veci, a tak v zmysle záverov citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu porušili princíp objektívnej nezaujatosti a prezumpcie nevinoty.

V uvedených veciach doposiaľ nerozhodoval len sudca JUDr. Peter Pulman, ktorý vykonáva **súdnicтво** (správne má byť funkciu sudcu) na tunajšom súde od 1. februára 2017.

Z vyššie uvedeného je zrejme, že zo sudcov tunajšieho súdu, nie je možné vytvoriť trojčlenný senát príslušný na prejednanie a rozhodnutie v predmetnej trestnej veci sp. zn. BB - 3T/32/2014. (...)

Skutočnosť, že nie je možné vytvoriť zo sudcov tunajšieho súdu senát, ktorý by u všetkých členov senátu spĺňal podmienku objektívnej nezávislosti a u ktorých nie je dôvodná pochybnosť o tom, že vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti nerešpektovali vyššie uvedené zásady prezumpcie nevinoty, predstavuje v zmysle citovaného zákonného ustanovenia § 23 ods. 1 Tr. por. dôležitý dôvod, pre ktorý môže byť vec príslušnému súdu odňatá a prikázaná inému súdu toho istého druhu a stupňa. (...)

Po preskúmaní predmetného návrhu na odňatie veci a jej prikázanie Krajskému súdu v Banskej Bystrici došiel senát 5T najvyššieho súdu k nižšie uvedeným právnym záverom (ide o doslovnú citáciu z odôvodnenia rozhodnutia, podstatnú z hľadiska riešenej právnej problematiky):

V prvom rade senát 5T Najvyššieho súdu Slovenskej republiky považuje za potrebné zdôrazniť, že o **otázke prípadného vylúčenia predsedu senátu JUDr. Jozefa Šutku a sudcov JUDr. Jána Hrubalu a JUDr. Jána Giertliho, členov senátu 3T Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci proti obž. R. L. a spol. v trestnej veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. BB - 3T/32/2014, bolo už v tomto súdnom konaní právoplatne rozhodnuté.**

Ušlo zrejme pozornosti odvolacieho senátu 4T Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a jeho predsedovi, ktorý bol zároveň aj sudcom spravodajcom, že v rámci rozhodovania o vzatí do väzby obžalovaný R. L. prostredníctvom svojho zvoleného obhajcu Mgr. Martina Pohoveja okrem iného 29. decembra 2015 vzniesol námietku zaujatosti založenú na rovnakej argumentácii, teda že senát zložený z vyššie uvedených sudcov v inej trestnej veci vedenej na Špecializovanom trestnom súde v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica rozsudkom z 28. júla 2014, sp. zn. BB - 3T 19/2014, schválil dohodu o vine a treste medzi prokurátorom a obvineným R. L., ktorej predmetom boli dva skutky právne kvalifikované ako zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Tr. zák. č. 300/2005 a trestný čin vraždy spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2, § 219 ods. 1, ods. 2 písm. a/, b/, j/ Tr. zák., sčasti dokonaný, sčasti v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení zákona č. 457/2003 Z. z.

Z toho potom jednoznačne vyplýva, že odvolací senát 4T bol v otázke vylúčenia vyššie uvedených sudcov viazaný právnym názorom senátu 2T, ktorý o danej námietke na tom istom stupni už právoplatne rozhodol, keďže podané odvolania obžalovaných v tejto časti boli založené na rovnakej argumentácii. Námietku týkajúcu sa nezákonného zloženia senátu s poukazom na absenciu jeho nestrannosti by mohol Najvyšší súd Slovenskej republiky opätovne preskúmať po prípadnom právoplatnom skončení veci len v dovolacom konaní na podklade dovolania podaného niektorým z obvinených z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b/ Tr. por.

Senát 5T Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa s právnym názorom odvolacieho senátu 4T nestotožnil aj z týchto dôvodov:

Kľúčovým argumentom pre konštatovanie zaujatosti senátu Špecializovaného trestného súdu vo veci obž. R. L. a spol. je premisa odvolacieho senátu 4T, že sudcovia, ktorí sa podieľali na rozsudku (rozsudkoch), ktorými bola schválená dohoda o vine a treste za skutky, ktoré sú aj predmetom následne podanej obžaloby, nie sú nestrannými sudcami, keďže už v rozsudkoch založených na dohode o vine a treste prejedlikovali vinu ostatných obžalovaných, ktorí boli v skutkových vetách týchto rozsudkov uvedení ako spolupáchatelia alebo účastníci týchto trestných činov.

Táto premisa je – zvlášť v kontexte dohodovacieho konania – absurdná.

V dohodovacom konaní je súd viazaný skutkom vymedzeným v návrhu a dohodu môže odmietnuť len vtedy, ak je nespravodlivá (§ 334 ods. 2 Tr. por.) alebo je navrhovaný trest vo vzťahu k obvinenému neprímeraný (§ 334 ods. 1 Tr. por.). Súd nevykonáva žiadne dokazovanie, ktoré by mohlo prejedlikovať jeho názory na vinu spolupáchateľov alebo účastníkov rovnakého skutku.

Odvolací senát 4T síce cituje niekoľko rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ale tieto sa týkali výrazne odlišných skutkových situácií. Judikatúra ESLP je totiž čisto kauzistická (ide o posudzovanie jednotlivých prípadov), takže bez dôkladného preštudovania celého rozsudku (vrátane skutkového stavu) je možno prísť k chybným záverom.

Ako príklad spomenieme inú procesnú situáciu, kedy ESLP nepovažuje *a priori* za porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru situáciu, kedy v merite veci rozhoduje ten istý sudca, ktorý rozhodoval v prípravnom konaní o väzbe. Koniec - koncov práve z tohto dôvodu nový Trestný poriadok vypustil túto situáciu z dôvodov pre vylúčenie sudcu (pôvodný § 30 ods. 2 Trestného poriadku č. 141/1961 Zb.). Avšak práve pre kauzistickú povahu rozhodovania ESLP sa dajú nájsť rozhodnutia, ktoré v kontexte konkrétneho skutkového stavu rozhodli aj v takejto procesnej situácii o porušení článku 6 ods. 1 Dohovoru. Napríklad v rozsudku *Cardona Serrat v. Španielsko (rozsudok zo dňa 26. januára 2010, sťažnosť č. 38715)* rozhodol ESLP o zaujatosti sudcov *Audiencia Provincial*, ktorí rozhodovali o väzbe počas vyšetrovania a následne aj v merite veci. Dôvod bol však ten, že odôvodnenie väzobného rozhodnutia obsahovalo pomerne jednoznačné závery o spáchaní trestného činu a o jeho páchatelovi. Procedurálne bola situácia osobitná aj tým, že obvineného najskôr prepustil z väzby (zo zadržania) vyšetrojúci sudca (ktorý má v Španielsku vo vyšetrovaní obdobné kompetencie ako náš prokurátor), ale senát *Audiencia Provincial* ho napriek tomu vzal do väzby vo vyšetrovacej fáze trestného konania.

Preto je potrebné nevyvodzovať bez znalosti veci príliš široké princípy z jednotlivých rozsudkov ESLP!

To platí aj o rozsudkoch citovaných v odôvodnení odvolacieho senátu – ide najmä o rozsudky vo veci *Rojas Morales v. Taliansko a Ferrantelli a Santangelo v. Taliansko. Vo veci Ferrantelli a Santangelo (rozsudok zo dňa 7. augusta 1996, sťažnosť č. 19874/92)* rozhodol ESLP o zaujatosti predsedu senátu, ktorý predsedal dvom samostatným hlavným pojednávaniam, kde bolo rozhodované o rovnakom skutku viacerých spolupáchateľov. Hlavný problém bol však v tom, že v poradí druhý rozsudok apelačného súdu v Caltanissetta (sekcie pre mladistvých) **obsahoval mnohé odkazy a na viacerých miestach sa odvolával a priamo citoval prvý rozsudok**, kde bol po hlavnom pojednávaní vynesenej odsudzujúci rozsudok nad prvou časťou spolupáchateľov.

Takáto situácia v kontexte dohodovacieho konania vôbec nemôže nastať!

Kontextu dohodovacieho konania sa oveľa viac blíži rozsudok ESLP vo veci *Schwarzenberg v. Nemecko z 10. augusta 2006 (sťažnosť č. 75737/01)*, ktorý odvolací senát 4T z neznalosti alebo zo zámeru vôbec neuvádza. Keďže ide o najrelevantnejší rozsudok ESLP na posudzovaný prípad zaujatosti, budeme sa ním zaoberať detailnejšie.

Skutkovo išlo o prípad pomerne brutálnej lúpežnej vraždy a pokusu o vraždu adoptívnych rodičov jedného z dvoch spolupáchateľov. Spolupáchatelia po vykonaní skutkov odišli do Španielska, kde boli zatknutí. Prvý z dvojice (adoptívny syn poškodených) bol vydaný už v roku 1996, takže bol následne aj obžalovaný a odsúdený. Krajský súd v Heilbronne nečakal na extradíciu druhého páchatel'a (sťažovateľa), ale vo veci konal a rozhodol s tým, že v odsudzujúcom rozsudku samozrejme pomerne detailne rozobral aj účasť druhého páchatel'a na obidvoch skutkoch (vraždy a pokusu o vraždu). Následne bol druhý páchatel' vydaný do Nemecka v roku 1997 a o jeho vine rozhodoval senát, v ktorom boli z troch členov senátu dvaja členovia (vrátane predsedu), ktorí už rozhodli o vine a treste pre prvého spolupáchateľa. Námiety zaujatosti podané druhým spolupáchateľom odmietol Spolkový najvyšší súd a následne aj Spolkový ústavný súd. ESLP prišiel k záveru, že článok 6 ods. 1 Dohovoru porušený nebol. ESLP jednoznačne konštatoval, že: „Samotný fakt, že sudca prvostupňového súdu rozhodol v minulosti o rovnakom skutku nemôže sám o sebe odôvodniť obavy vo vzťahu k jeho neustrannosti.“ (§ 42 cit. rozsudku). ESLP svoj záver oprel aj o skutočnosť, že prvostupňový súd vo svojom prvom rozsudku „výslovne uviedol, že skutkový stav bol prevažne založený na výsluchoch prvého spolupáchateľa, a teda nevytváral vlastné posúdenie otázky viny sťažovateľa zo strany Krajského súdu ... Z toho vyplýva, že sudcovia prvostupňového senátu si boli vedomí skutočnosti, že zatiaľ nepreskúmali prípad z pohľadu sťažovateľa. To je potvrdené vyjadreniami samotných sudcov k podanej námietke zaujatosti, kde zdôraznili, že si boli vedomí skutočnosti, že ich zdroj informácií bol obmedzený a že posúdenie sťažovateľovho možného zapojenia do trestnej činnosti sa musí ponechať na hlavné pojednávanie vedené proti sťažovateľovi. Navyše, zhodnotenie skutkového stavu v rozsudku proti sťažovateľovi sa jasne odlišuje od zhodnotenia skutkového stavu v rozsudku proti prvému spolupáchateľovi, a neobsahuje žiadne odkazy na prvý rozsudok, čo potvrdzuje, že sudcovia nanovo zhodnotili sťažovateľovu trestnú vec (*undertook a fresh consideration of the applicant's case*).“ (§ 43 citovaného rozsudku).

Citovaný rozsudok je najrelevantnejší k posudzovanej veci práve preto, že predchádzajúce rozsudky kvázi spolupracujúcich obvinených boli vydané len na základe jednostranného uznania viny, pričom rozsudok Špecializovaného trestného súdu vo veci obž. R. L. a spol. bol vydaný po vykonanom dokazovaní na hlavnom pojednávaní v trvaní niekoľkých týždňov a nijako sa na predchádzajúce rozsudky schvaľujúce dohody o vine a treste argumentačne neodvoláva.

Dokonca ESLP v sérii svojich rozhodnutí nenašiel dôvod spochybniť neustrannosť sudcov, ktorí rozhodovali proti tomu istému obvinenému v konaní proti ušlému *in absentia*, a následne v rovnakom zložení opätovne po jeho zatknutí v obnovenom konaní pre ten istý skutok (obdoba nášho § 362 Tr. por.). Ak by platila logika odvolacieho senátu 4T v kauze obž. R. L. a spol., tak by aj títo sudcovia museli byť zaujatí, keďže v konaní proti ušlému (ak skončilo odsudzujúcim rozsudkom) už prejedlikovali – ba čo viac, uznali – obžalovaného vinu.

V rozsudku *Thomann v. Švajčiarsko* ESLP uviedol: „*sudcovia, ktorí opätovne rozhodujú v prítomnosti obžalovaného vec, o ktorej najskôr museli rozhodovať in absentia na základe dôkazov, ktoré mali vtedy k dispozícii, nie sú v žiadnom prípade viazaní svojim predchádzajúcim rozhodnutím. Úplne nanovo posudzujú celý prípad; všetky otázky, ktoré sa prípadu týkajú, zostávajú otvorené a v novom konaní sú predmetom kontradiktórneho konania s výhodou komplexnejších informácií, ktoré môžu byť získané osobnou prítomnosťou obžalovaného.*“ (rozsudok z 10. júna 1996, sťažnosť č. 17602/91, § 35).

Tak tomu bolo aj v jednom azda z najznámejších slovenských prípadov, týkajúcom sa už právoplatne odsúdeného **B. S.**, ktorý bol najskôr rozsudkom Okresného súdu Prešov zo 16. júna 2011, sp. zn. 33 T 99/10, pre drogovú trestnú činnosť odsúdený v neprítomnosti ako proti ušlému k trestu odňatia slobody vo výmere 22 (dvadsaťdva) rokov a po jeho zadržaní v Kosove a vydaní na trestné stíhanie na Slovensko (pôvodný rozsudok bol zrušený z dôvodu návrhu odsúdeného na opätovné prejednanie veci) bol opätovne, tentokrát už v jeho prítomnosti odsúdený rozsudkom Okresného súdu Prešov zo 16. decembra 2013, sp. zn. 33 T 99/10, k rovnakému trestu, pričom v obidvoch veciach rozhodoval úplne totožný senát, ktorému predsedal sudca JUDr. Peter Šuťak.

Treba iba dodať, že rovnaké závery platia aj pokiaľ ide o vyhlásenie obžalovaného podľa § 257 ods. 1 písm. b/ Tr. por.

Pokiaľ ide o vyhlásenie obžalovaného podľa § 257 ods. 1 písm. b/ Tr. por., je právny názor odvolacieho senátu v zrejmom rozpore s účelom tohto procesného inštitútu, ktorého právna úprava je obsiahnutá v § 257 ods. 5 a 8. V opačnom prípade by tento procesný inštitút v skupinových veciach stratil akýkoľvek zmysel a bol by v podstate nerealizovateľný, pretože konajúci senát by v prípade vyhlásenia obžalovaného, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov a jeho prijatí, mohol rozhodnúť o obžalobe len ohľadom tohto obžalovaného. Ostatných obžalovaných v skupinovej veci, ktorí sa mali dopustiť spoločného skutku alebo skutkov, by musel vylúčiť na samostatné konanie, keďže by sa sudcovia tohto senátu prijatím vyhlásenia o vine s poukazom na prezumpciu nevinu stali zaujatými a vec by musela byť následne pridelená inému senátu.

Senát 5T v tejto veci bol viazaný právnym názorom senátu 2T, ktorý o otázke vylúčenia sudcov JUDr. Jozefa Šutku, JUDr. Jána Hrubalu a JUDr. Jána Gietliho z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obž. R. L. a spol. už právoplatne rozhodol, pričom v tomto smere len reagoval na niektoré kvázi argumenty senátu 4T.

Senát 5T tým uzatvára právne názory v tejto otázke nasledovne:

V dohodovacom konaní je súd viazaný skutkom vymedzeným v návrhu a dohodu môže odmietnuť len vtedy, ak je nespravodlivá (§ 334 ods. 2 Tr. por.) alebo je navrhovaný trest vo vzťahu k obvinenému neprimeraný (§ 334 ods. 1 Tr. por.). Súd nevykonáva žiadne dokazovanie, ktoré by mohlo prejedukovať jeho názory na vinu spolupáchateľov alebo účastníkov rovnakého skutku.

Nejde o porušenie zásady prezumpcie nevinu a už vôbec nie o porušenie princípu ne bis in idem, pokiaľ ten istý senát schválil dohodu o vine a treste obžalovaného pre skutok, o ktorom následne na podklade podanej obžaloby konal a rozhodol ohľadom iného obžalovaného, resp. obžalovaných. Sudcovia senátu, ktorý schválil dohodu o vine a treste, nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania vo veci, v ktorej bola pre ten istý skutok podaná obžaloba na ďalšieho obžalovaného, resp. obžalovaných.

K rozhodnutiu o vine konkrétneho obžalovaného môže dôjsť len po zachovaní zákonom predpísaného procesného postupu, t. j. po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní a nie inak, teda v inom konaní, ktoré sa viedlo výlučne len proti bývalému spoluobvinenému, ktorého vec bola po vylúčení zo spoločného konania skončená tzv. odklonom (schválením dohody o vine a treste) bez vykonania riadneho kontradiktórneho konania na hlavnom pojednávaní.

To isté platí aj pre vyhlásenie obžalovaného podľa § 257 ods. 1 písm. b/ Tr. por.

Medzi dôležité dôvody na odňatie a prikázanie veci v zmysle § 23 Tr. por. patrí aj **vylúčenie všetkých sudcov príslušného súdu z rozhodovania.**

V posudzovanej veci senát 5T viazaný právnym názorom senátu 2T rozhodol, že sudcovia JUDr. Jozef Šutka, JUDr. Ján Giertli a JUDr. Ján Hrubala, členovia senátu 3T Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci proti obž. R. L. a spol. vedenej pod sp. zn. BB - 3T/32/2014.

Argument a fortiori a minori ad maius v posudzovanom prípade znamená, že pokiaľ nie sú vylúčení vyššie uvedení sudcovia, nemôžu byť vylúčení ani ostatní sudcovia Špecializovaného trestného súdu. Vzhľadom k tomu senát 5T trestnú vec obž. R. L. a spol. vedenú pod sp. zn. BB - 3T/32/2014 Špecializovanému trestnému súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica neodňal.

Vzhľadom na naliehavosť potreby prijatia stanoviska z hľadiska (už aj aktuálne) prebiehajúcich konaní nebola využitá fakultatívna možnosť vyjadrenia iných subjektov podľa § 22 ods. 2 zákona o súdoch.

V rámci písomného interného konania neboli zaslané zo strany členov trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu žiadne samostatné písomné vyjadrenia.

Trestnoprávne kolégium najvyššieho súdu po rozprave zaujalo stanovisko v podobe vyššie uvedených právnych viet. Z neho vyplýva, že správne je:

- vo vzťahu k otázke A. riešenie vyplývajúce z rozhodnutí uvedených v bodoch 1./ a 3./,
- vo vzťahu k otázke B. riešenie vyplývajúce z rozhodnutia uvedeného v bode 3./

Podstata tohto riešenia je vyjadrená v texte právnych viet.

A.

K prvému z riešených problémov je potrebné **v zmysle prvej právnej vety** zdôrazniť, že prezumpcia neviny (čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky - ďalej len „Ústava“, § 2 ods. 4 Trestného poriadku) sa primárne týka postavenia obvineného v konaní, ktoré sa proti nemu vedie, od čoho sa potom odvíjajú jej ďalšie účinky, a to ako trestnoprávne (predovšetkým výkon trestu), tak aj iné, ktoré právny poriadok spája s odsúdením za trestný čin (jedným z možných účinkov je odvolanie z určitej funkcie, napríklad z funkcie sudcu v zmysle čl. 147 ods. 1 Ústavy). Uvedený predpoklad (nevinu) môže byť vo vzťahu ku konkrétnemu skutku právne prekonaný len právoplatným odsúdením dotknutej osoby, iné informačné zdroje nemôžu jej legálny status (určený ako neodsúdený, a teda nevinný) ovplyvniť. Nemôže ho teda ovplyvniť ani odsúdenie inej osoby, pri ktorom je v rozhodnutí spomínaná (uvedená) účasť doposiaľ právoplatne neodsúdeného na trestnej činnosti, ktorá je predmetom už vydaného rozhodnutia. Uvedený zásadný záver sa potom konkrétne premieta do postavenia naposledy uvedenej osoby ako obvineného v konaní, ktoré sa proti nemu pre predmetný čin následne vedie, spojeného s predpokladanou nevinou (na rozdiel od inej, za tento čin už odsúdenej osoby) - viď obe právne vety v bode II. Môže ísť o stíhanie tohto ďalšieho obvineného ako spolupáchateľa alebo ako účastníka na predmetnom trestnom čine, poprípade v nadväzujúcej skutkovej súvislosti.

Oddelený personálny účinok platí aj vo vzťahu k prekážke právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata), ktorá je procesným prejavom zásady *ne bis in idem* (nie dvakrát o tom istom) a ktorá vyplýva z čl. 4 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), z čl. 50 ods. 5 Ústavy a z § 2 ods. 8, § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku. Táto prekážka sa týka osoby vo vzťahu k skutku – to znamená len osoby, proti ktorej sa skoršie stíhanie pre ten istý skutok skončilo niektorým z rozhodnutí, uvedených v naposledy označenom ustanovení. Musí ísť pritom o dotknutú osobu zásadne v postavení obvineného, a naopak, nejde o inú osobu, ktorá je v rozhodnutí spomenutá (uvedená) spôsobom, popísaným v predchádzajúcom odseku. Nie je teda ani správny záver o porušení zásady *ne bis in idem*, uvedený v rozhodnutí senátu 4T (4To 6/2016), ku ktorému malo dôjsť uznaním viny dotknutých obvinených, o účasti ktorých na predmetnej trestnej činnosti sa vyjadroval skorší odsudzujúci rozsudok, vydaný v konaní proti inému obvinenému na základe schválenia dohody o vine a treste alebo na základe uznania viny tohto (skoršieho) obvineného (už právoplatne odsúdeného). Trestnoprávne bazálna otázka povahy zákazu dvojitého stíhania a rozhodnutia bola už vysvetlená aj judikatúrnym zovšeobecnením (R 11/2010 – právna veta II.).

Právne vety uvedené v bode II. konkretizujú vyššie uvedený, generálne vyjadrený záver vo vzťahu ku skôr schválenej dohode o vine a treste iného obvineného alebo skôr prijatému vyhláseniu o uznaní viny iného obvineného, ak išlo o tú istú trestnú činnosť, a to z hľadiska skúmanej zaujatosti (a teda vylúčenia z konania a rozhodovania) sudcu, ktorý sa podieľal na predchádzajúcom rozhodovaní pri schválení dohody o vine a treste alebo pri prijatí vyhlásenia o vine inej osoby.

Prvá z oboch viet zdôrazňuje, že jednak (a to platí pre každý rozsudok, teda aj vyhlásený po vykonaní dokazovania na hlavnom pojednávaní) rozhodnutie sa týka len osoby, ktorá je vo vedenom konaní obvineným a nemá žiaden vplyv na rozhodovanie o obvinenom v následne vedenom konaní, a to ani keď sa o jeho účasti na predmetnej trestnej činnosti predchádzajúci rozsudok zmiňuje.

Zároveň oba vyššie popísané spôsoby získania podkladu pre rozhodnutie (schválenie dohody o vine a treste a prijatie vyhlásenia o vine) sú zákonnou výnimkou z pravidla rozhodovania súdu len na základe dokazovania vykonaného v súdnom konaní. To vylučuje, aby pri neskoršom dokazovaní, týkajúcom sa v následnom konaní toho istého skutku (a ďalšej osoby ako spolupáchateľa alebo účastníka na tomto skutku), bol

sudca činný v oboch konaniach ovplyvnený svojím hodnotením dôkazov v prvom z oboch konaní. Uznanie viny v prvom prípade totiž nebolo podložené súdom vykonaným dokazovaním.

Taký (naposledy uvedený) je procesný model oboch dotknutých spôsobov rozhodovania, ktoré sú výrazom kontradiktórnosti trestného konania podľa platnej a účinnej zákonnej úpravy a prejavom (čiastočnej) dispozície strán jeho predmetom, pokiaľ ide o možnosť nedokazovať vinu, a pokiaľ ide o (s tým spojenú) výlučnú možnosť strán finalizovať podobu skutku, ktorý je predmetom rozhodovania súdu (vo veci samej). Z toho vyplýva aj okolnosť, že súd pri schvaľovaní dohody o vine a treste a pri prijímaní vyhlásenia o vine nerozhoduje o znení skutkovej vety, ktorá je mu predkladaná stranami v ich dohode alebo je súdu predložená v obžalobe, keď následne obžalovaný uzná vinu podľa jej textu. Uvedené sa týka aj popisu účasti iných osôb ako obvineného na páchaní činu. Rozhodovanie súdu, aj keď o predmetnom skutku, sa netýka tvorby jeho popisu.

Konkrétne - v konaní o dohode o vine a treste žiaden z dôvodov možného negatívneho rozhodnutia o návrhu na schválenie dohody o vine a treste súdom, teda jej odmietnutie podľa § 331 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku (závažné porušenie procesných predpisov, najmä porušenie práva na obhajobu, alebo ak navrhovaná dohoda o vine a treste je zrejme neprimeraná) alebo neschválenie dohody podľa § 334 ods. 2 Trestného poriadku (súd dohodu nepovažuje za spravodlivú) sa netýka popisu skutku pokrytého dohodou vo vzťahu k účasti inej osoby (mimo obvineného) na tomto skutku.

Pravidlo uvedené v predchádzajúcej vete obdobne platí aj o prijatí vyhlásenia obvineného, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe, alebo že nepopiera spáchanie takého skutku (po začatí hlavného pojednávania) podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku. Súd tu prijíma vyhlásenie podľa podoby skutku uvedenej v obžalobe a k prípadnému výsluchu obžalovaného o účasti inej osoby na žalovanej trestnej činnosti (§ 257 ods. 8 Trestného poriadku) môže dôjsť až v rámci následne vykonávaného dokazovania.

Zjednodušene povedané, v návrhu na schválenie dohody o vine a treste je súdu predložený skutok, jeho právna kvalifikácia a trest. Ak súd (okrem skúmania porušenia práva na obhajobu - napríklad nátlak pri uzavretí dohody) zistí, že právna kvalifikácia stranami sformulovaného skutku je správna a trest je primeraný (a teda spravodlivý), dohodu schváli, a ak zistí opak, neschváli ju – v tom spočíva jeho prieskum oboch zákonom určených kritérií (spravodlivosti a primeranosti). Do skutku však nezasahuje (a ani nemôže, lebo sa v tomto prípade skutok v súdnom konaní nedokazuje).

Obdobne to platí pri prijímaní vyhlásenia obvineného o uznaní viny. Zákon síce neustanovuje kritériá pre jej schválenie, avšak súd nemôže vyhlásenia prijať a zároveň zmeniť podobu skutku uvedenú v obžalobe.

Uzurpácia oprávnení, ktoré súdu v príslušnom type konania kompetenčne nepatria, by odporovala bazálnemu ústavnému princípu konania štátneho orgánu len „v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“ (čl. 2 ods. 2 Ústavy).

Ak je integrálnou a podstatnou súčasťou skutkového deja účasť iných osôb (okrem aktuálneho obvineného) na páchaní trestnej činnosti, je aj uvedená v skutkovej vete dohody alebo v obžalobe a následne v súdnom rozsudku. Uvedená tam byť musí – inak by rozhodnutie o predmete konania (skutku) nebolo vôbec možné. Neplatí to (dokonca) len o spolupáchateľstve a účastníctve, ale aj o neoddeliteľne nadväzujúcich okolnostiach na konanie obvineného, napr. tzv. zrkadlový skutok ako trestný čin (predaj drogy obvineným a jej nákup inou, aktuálne neobvinenou osobou, ako v prípade ďalej uvedeného rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva – ďalej len „ESLP“, alebo odovzdanie úplatku obvineným a jeho prijatie inou, aktuálne neobvinenou osobou).

V dohode o vine a treste je vhodné uviesť iné osoby, ktoré sa mali podieľať na trestnej činnosti obvineného, bez uvedenia ich plného mena, taký postup však nič nemení na okolnosti, že sudca, ktorý sa zúčastňuje na rozhodovaní o dohode, má podľa predloženého spisu vedomosť, o ktorú konkrétnu osobu ide. Dodržanie anonymizačného postupu teda nemá vplyv na posudzovanie nezaújatosti sudcu (§ 31 ods. 1 Trestného poriadku) v neskoršom konaní o obžalobe podanej proti „inej osobe“, uvedenej v predchádzajúcej vete.

Anonymizácia osoby, ktorá sa mala podieľať na trestnej činnosti obvineného, v skutkovej vete dohody a rozsudku podľa § 334 ods. 4 Trestného poriadku neprichádza do úvahy, ak by ňou bola porušená nezameniteľná identifikácia skutku v zmysle § 206 ods. 3 Trestného poriadku („opis skutku s uvedením miesta,

času, prípadne iných okolností, za ktorých k nemu došlo tak, aby skutok nemohol byť zamenený s iným skutkom“).

Typicky (a ide o prípad rozhodnutí konkurujúcich si pri prijímaní stanoviska), ak je trestným činom členstvo v zločineckej skupine (§ 296 Trestného zákona), územné teritórium zločineckých skupín sa prekrýva (najmä pokiaľ ide o Bratislavu) a podstatou trestnosti takého činu je začlenenie sa do konkrétnej personálnej štruktúry, vytvorenej na páchanie trestnej činnosti. Aby bol skutok právne kvalifikovateľný podľa naposledy označeného ustanovenia Trestného zákona, musí byť adresne a menovite identifikované zloženie skupiny, vzťahy nadriadenosti a podriadenosti v jej rámci (k tomu pozri R 51/2013), spôsob založenia skupiny a základný popis jej zamerania na určitý druh trestnej činnosti, resp. aj ďalšie okolnosti charakterizujúce skupinu (vrátane názvu, ktorý býva často aj zastrašujúcim „logom“ používaným pri kriminálnych aktivitách).

Ak by však aj v popise skutku (zodpovedajúceho vyššie uvedenej alebo inej právnej kvalifikácii) bola uvedená osoba odlišná od obvineného, podieľajúca sa na dotknutej trestnej činnosti, všeobecným označením („ďalšia osoba“, „iná osoba“) alebo uvedením iniciál, z hľadiska posudzovania (ne)zaujatosti sudcu voči nej (v následne vedenom konaní) by to nemalo žiaden význam. Sudca nepochybne totožnosť dotknutej osoby pozná podľa spisového materiálu a nemôže túto okolnosť vedomostne negovať, ani navonok vyvolávať dojem, že nevie, o koho ide.

Vo vzťahu k druhej právnej vete uvedenej v bode II. je potrebné opäť a aj v zmysle jej znenia akcentovať, že súd schvaľuje dohodu o vine a treste postupom podľa § 333 a § 334 Trestného poriadku a prijíma vyhlásenie obvineného o vine podľa § 257 ods. 5 Trestného poriadku bez vykonania dokazovania - ide teda o výnimku z princípu priamych dôkazných podkladov pre rozhodnutie, ako ju predpokladá ustanovenie § 2 ods. 19 Trestného poriadku („ak zákon neustanovuje inak“). V nadväznosti na uvedené, ak súd následne rozhoduje o obžalobe podanej proti inému obvinenému (hoci zo spáchania činu pokrytého skôr schválenou dohodou) alebo o vine iného obvineného (hoci zo spáchania činu pokrytého skorším prijatím vyhlásenia o vine), vykonáva v tomto smere autonómne dokazovanie bez akejkoľvek viazanosti skorším schválením dohody alebo prijatím vyhlásenia o vine a nemôže pri rozhodovaní vychádzať zo schválenej dohody alebo prijatého vyhlásenia.

Naposledy uvedený záver však platí aj pre nadväzujúce konanie o inom obvinenom zo spáchania toho istého činu (spolupáchateľ, účastník), ak prvé konanie neprebehlo bez dokazovania viny na hlavnom pojednávaní, ale išlo napríklad o vylúčenie konania proti niektorému zo spoluobvinených zo spoločného konania, napríklad pre jeho neprítomnosť spojenú následne s vydávacím konaním z cudziny. Aj v týchto prípadoch ide o samostatné konanie proti najprv prvému a potom druhému obvinenému (obžalovanému), a v jeho rámci o autonómne dokazovanie viny osoby, o ktorej sa ako o obžalovanom rozhoduje. Pritom zákonný sudca (ktorému bola vec pridelená) zostáva zákonným sudcom. Rozhodnutie o prvom z obžalovaných ho nediskvalifikuje z rozhodovania o druhom z nich, aj keď sa (postupne) rozhoduje o tom istom skutku, a pri prvom rozhodnutí, ak je odsudzujúce, nemožno ignorovať účasť ďalšej (až neskôr pred súd osobne postavenej) osoby na spáchaní činu (aj keď bez akýchkoľvek právnych účinkov pre túto osobu). Naopak, pridelenie vylúčenej veci (konania proti ďalšiemu obžalovanému) inému sudcovi (senátu) by bolo odňatím osoby jej zákonnému sudcovi – čl. 48 ods. 1 Ústavy.

V popísanom prípade však nemožno pri rozhodovaní o v poradí druhom obžalovanom z prvého konania a rozhodnutia priamo preberať skutkové zistenia, hodnotenie dôkazov alebo iné, pre rozhodnutie podstatné okolnosti. Sudca je povinný sa takého postupu vyvarovať, inak by sa mohol javiť ako zaujatý (a tým vylúčený z rozhodovania).

Zo skúmaného hľadiska ide v prípadoch posudzovaných pri prijímaní stanoviska o jednoduchšiu situáciu, nakoľko k dokazovaniu a hodnoteniu dôkazov (vo vzťahu k skutku) vôbec nedošlo. Záver o nedostatku ovplyvnenia predchádzajúcim rozhodnutím teda vyznieva ešte výraznejšie.

Právna veta uvedená v bode III. sa týka vonkajšieho pohľadu na otázku možného vylúčenia sudcu z rozhodovania v konkrétnej veci z dôvodu jeho zaujatosti (vo vyššie popísaných súvislostiach). Nejde o skutočnú (vnútornú) nezaujatosť, ale (a bez ohľadu na jej existenciu) o tzv. objektívny test nezaujatosti, teda o jej vonkajšie zdanie. Ide o známu tézu, akceptovanú rozhodovaním slovenských súdov aj z dôvodu jej zadefinovania európskymi súdnymi inštitúciami, a to či už EŠLP alebo Súdnym dvorom Európskej únie. Podstatou tejto požiadavky je okolnosť, že spravodlivosť (v tomto prípade nestrannosť pri rozhodovaní) musí byť nielen vykonaná, ale musí tak aj navonok pôsobiť. Do textu Trestného poriadku je v inkriminovanej

súvislosti inkorporovaná formuláciou o vylúčení sudcu z vykonávania úkonov trestného konania, ktorá znie: „u ktorého možno mať pochybnosť o nezáujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní“.

Objektívny test nezáujatosti, používaný aj v ústavno-súdnej rozhodovacej praxi, je založený na okolnosti, že sudca (okrem svojej skutočnej nestrannosti) sa musí ako nestranný javiť aj z pohľadu vonkajšieho nezávislého, resp. nestranného pozorovateľa. Takú nestrannosť nemožno v plnom rozsahu očakávať ani požadovať od samotného obvineného, ktorý má záujem na výsledku konania. Je stranou, a teda nemôže byť nestranný.

Aby mohol byť vonkajší pozorovateľ objektívny, musí byť - okrem absencie priameho osobného záujmu na výsledku konania - vybavený informáciami o niektorých základných právnych (procesných) podmienkach konania (v ich vysvetľujúcom vyjadrení), ktoré sa viažu na ním posudzovanú problematiku.

Napríklad vo vzťahu k prezumpcii nevinoty musí byť vysvetlené, že z dôvodu zabezpečenia osoby obvineného alebo zabezpečenia neovplyvňovaného priebehu konania môže byť obvinený stíhaný väzobne, aj keď je podľa zákona až do svojho právoplatného odsúdenia považovaný za nevinného. Pri mechanickom prevzatí princípu predpokladanej nevinoty a nedostatku súvisiacej informácie by sa vonkajšiemu pozorovateľovi mohlo zdať nepochopiteľné, že ten, kto je (stále) nevinný, je mesiace až roky väzobne stíhaný, teda väznený.

Vo vzťahu k otázke (ne)vylúčenia sudcu z rozhodovania a okolností pertraktovaných v právnych vetách uvedených v prvých dvoch bodoch je zase potrebné vysvetliť, že skoršie rozhodnutie, ktoré je odsúdením inej osoby za ten istý trestný čin (skutok), sa síce podľa svojho znenia vzťahuje aj na obvineného (obžalovaného) v aktuálne vedenom konaní, keďže skoršie rozhodnutie hovorí, že aj táto osoba „bola pri tom“. Záver o spáchaní trestného činu sa však z právneho pohľadu (a sudca uplatňuje právny pohľad) týka výlučne odsúdenia toho, kto bol v skoršom konaní obvineným (obžalovaným). Keďže to okolností popisu činu (v odsudzujúcom rozsudku) vyžadovali, nemohla byť účasť ďalšej osoby na jeho spáchaní ignorovaná alebo zatajená. Táto osoba je však pred aj po svojom vlastnom obvinení a v proti nej vedenom konaní považovaná za nevinnú (bez ohľadu na znenie výroku skoršieho rozhodnutia v časti, ktorá sa jej týka). Vina jej musí byť dokázaná v osobitnom dokazovaní (teda „všetko odznova“). Dotknutá osoba nemôže byť odsúdená len preto, že sa o nej hovorí v skoršom rozhodnutí a sudca, ktorý o tejto osobe (ako o aktuálne obvinenom, resp. obžalovanom) rozhoduje, si toho je (musí byť) vedomý. Pokiaľ mu bola nasledujúca vec (druhého z obvinených) pridelená, musí v nej na základe takého svojho prístupu a postupu rozhodnúť, aj keď rozhodoval už v predchádzajúcej veci (prvého z obvinených, aktuálne už odsúdeného). Sudca však musí svoj (skôr popísaný) nezáujatý prístup dodržať, inak sa sám z rozhodovania vylúči.

Vyššie uvedené platí aj pri skoršom konaní, ktoré prebiehalo pri „klasickom“ dokazovaní na hlavnom pojednávaní. V prípade, ktorý priamo vyvolal zaujatie stanoviska, je potom situácia z hľadiska nevylúčenia sudcu, ktorý rozhoduje (po prvej) aj v druhej veci, ako už bolo uvedené, ešte jednoduchšia. Nie je totiž potrebné argumentačne sa odosobniť od hodnotenia dôkazov vo vzťahu k predmetnému skutku, ku ktorému (hodnoteniu) došlo v prvom konaní. Pri skoršom schválení dohody o vine a treste alebo skoršom prijatí vyhlásenia o uznaní viny totiž k dokazovaniu, a teda ani k hodnoteniu dôkazov, nedošlo.

Samozrejme, prístup a postup sudcu, založený na uvedených princípoch (a ich zákonom vyjadrení) si vyžaduje určitý stupeň profesionálneho nadhľadu a autonómie skutkových a právnych úvah v oboch konaniach. To je však pre právo a dotknuté právnické povolanie charakteristické a od sudcu sa splnenie takých kritérií tradične vyžaduje.

Závery uvedené v prvých troch bodoch stanoviska sa potom preniesli do záverečného sumáru, obsiahnutého v **poslednej právnej vete**. Tá vyjadruje závery o podstate riešenej otázky pre obe dotknuté procesné situácie, teda tak pre skoršie schválenie dohody o vine a treste, ako aj pre skoršie prijatie vyhlásenia obvineného o uznaní viny.

Je v tomto momente potrebné uvedené závery v texte tohto odôvodnenia zopakovať:

Sudca, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní o dohode o vine a treste, neporušil prezumpciu nevinoty (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku) vo vzťahu k inej osobe, ktorá sa mala podľa skutkovej vety dohody a rozsudku podľa § 334 ods. 4 Trestného poriadku podieľať na trestnej činnosti obvineného; taký sudca nie

je vylúčený podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z neskoršieho konania o obžalobe podanej proti dotknutej „inej osobe“ (môže ísť aj o spoluobžalovaného v tom istom konaní). Pravidlo uvedené v predchádzajúcej vete platí aj vo vzťahu k sudcovi, ktorý sa zúčastnil na rozhodovaní o prijatí vyhlásenia obvineného o vine podľa § 257 ods. 5, 7 Trestného poriadku a neskôr prejednávaná obžaloba sa týka inej osoby, ktorá sa mala podľa rozsudku vyhláseného na podklade naposledy označeného ustanovenia podieľať na trestnej činnosti obvineného (môže ísť aj o spoluobžalovaného v tom istom konaní).

Tieto závery majú ucelenú výpovednú hodnotu. Zdôrazňujú predovšetkým právny aspekt podstaty prvej kolégiom riešenej otázky. Zároveň v rovine vysvetlenia aj jej principiálne dôvody, ktoré sa premietli do obsahu platnej a účinnej právnej úpravy. Je potrebné k uvedeným dôvodom pripojiť aj dodatkový aspekt pragmatickej nevyhnutnosti, ktorý musí zákonodarca do určitej miery akceptovať, inak by bol ním prijatý zákon neaplikovateľný a nezabezpečil by naplnenie svojho účelu (v tomto prípade efektívny a spravodlivý výkon súdnictva v trestných veciach).

Z tohto hľadiska je evidentné, že predmetom trestného konania je veľké množstvo vecí, ktoré sú páchané dvoma alebo viacerými spolupáchateľmi (§ 20 Trestného zákona), poprípade v spojení s účastníkom (§ 21 Trestného zákona), alebo by (pri prvotnom posúdení) z iného dôvodu (§ 18 ods. 1 Trestného poriadku) vyvolávali potrebu spoločného konania. Také konanie je v mnohých prípadoch vecne nemožné (napríklad nemožnosť zabezpečiť účasť niektorej z dotknutých osôb v konaní v primeranom čase). Nemusí sa viesť ani zo špecifických procesných dôvodov (podľa osobitných zákonných úprav) - napríklad využitie inštitútu konania o dohode o vine a treste len niektorým zo spoluobvinených, alebo použitie niektorého z odklonov trestného stíhania vo vzťahu k spolupracujúcej podozrivej osobe alebo obvinenému (z viacerých takých osôb). Oba naposledy uvedené prípady vylučujú spoločné stíhanie proti osobe dotknutej osobitným postupom a inému obvinenému. Preto je generálne ustanovená možnosť viesť spoločné konanie prelomiteľná (a to nielen v prípadoch, keď by bránila ukončeniu veci v primeranej lehote v zmysle naposledy označeného ustanovenia Trestného poriadku).

Je zrejmé, že nie je možné zabezpečiť, aby v prípadoch postupne vedených (a postupne ukončených) konaní proti rôznym osobám, obvineným zo spáchania spoločnej trestnej činnosti, bolo možné (navyše na tom istom, teda vecne a miestne príslušnom súde) zabezpečiť iného sudcu (senát) pre každú z nich, a to napríklad aj v priebehu súdneho konania, po eventuálnom vylúčení konania proti niektorému zo spoluobžalovaných zo spoločného konania (s potrebou nového konania proti vylúčenému obžalovanému pred iným sudcom alebo senátom po „predelení“ veci). Navyše, nebolo by to ani v iných smeroch pre výkon súdnictva efektívne, a najmä - ako už bolo uvedené - odporovalo by to princípu neodňateľnosti veci zákonnému sudcovi (ktorému bola vec viacerých spoluobvinených pridelená, alebo keď mu postupne napadnuté veci boli pridelené náhodným výberom podľa platnej a účinnej úpravy zákona o súdoch).

Pre účely tohto odôvodnenia je potrebné vyššie uvedené tézy doplniť o komentár z judikatúrneho pohľadu, a to ako v rozsahu zovšeobecňujúcej produkcie najvyššieho súdu, tak aj ESLP.

Pokiaľ ide o rozhodnutie uvedené v poznámke pod čiarou (R 30/1998), toto zodpovedá (dokonca) „dôkaznej“ alternatíve skoršieho konania. V tejto situácii bolo konštatované, že **nepôjde o prejudikovanie viny, ak súd v odsudzujúcom rozsudku, ktorý sa týka ďalších spolupáchateľov, uvedie vecnú súvislosť konania vylúčeného spolupáchateľa (doteraz neodsúdeného) s konaním ostatných spolupáchateľov.**

Aj keď spojenie obžalovaného pri páchaní trestného činu s inou osobou je v podkladovom rozhodnutí (parciálne citovanom v rozhodnutiach senátov 4T aj 5T) naznačené bez uvedenia podrobností, je z dotknutej formulácie zrejmé, že ide o spoločnú vôľu (úmysel) spáchať trestný čin. Zároveň je takto poukázané na iného obvineného, z čoho je súvislosť účasti tejto osoby na skutku ako na trestnom čine zrejماً. Ako už bolo uvedené, na vedomosti sudcu o identite oboch aktérov činu (odsudzovaného obžalovaného a iného, aktuálne pred súd nepostaveného obvineného) nič nemení ani použitie iniciál. **Podstata veci je v tom, že odsudzujúce rozhodnutie sa týka obžalovaného, o ktorom sa takto rozhodlo, a prezumpcia nevinny ďalšej osoby dotknutej popisom skutku nie je porušená.**

Tieto zásady sú rovnako vyjadrované aj v rozhodnutiach ESLP (označených a analyzovaných v konkurujúcich si rozhodnutiach senátov najvyššieho súdu 4T a 5T), samozrejme podľa konkrétnych okolností prípadu. Spojitým bodom je okolnosť, že ak sudca rozhoduje opakovane o inom páchatel'ovi toho istého skutku, musí zachovávať dôkaznú oddelenosť oboch konaní a výsledky skoršieho konania nesmie mechanicky prenášať do konania nasledujúceho (napríklad obsahovať odkazy, resp. priamo citovať skorší rozsudok) – taký negatívny

príklad predstavuje rozhodnutie vo veci *Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku* (rozsudok zo 7. augusta 1996, č. 19874/92). Naopak vo veci *Schwarzenberger proti Nemecku* (z 10. augusta 2006, č. 75737/01) bolo opätovné rozhodovanie tých istých sudcov o tom istom skutku, avšak inom jeho páchatel'ovi (pri konštatácii v skoršom rozhodnutí aj účasti až neskôr pred súd postavenej osoby na spáchaní činu) odobrené. Dotknutí sudcovia totiž v druhom prípade preskúmali vec aj z pohľadu aktuálneho obvineného a otázku jeho viny hodnotili samostatne a nanovo.

Uvedené závery konvenujú tomu, čo je k uvedenej problematike uvedené v obsahu právnych viet a tohto odôvodnenia vyššie.

Z hľadiska rozhodnutia, ktoré by ešte lepšie zodpovedalo posudzovanej situácii, je príliehavým príkladom rozhodnutie ESLP vo veci *Kriegisch proti Nemecku* (z 23. novembra 2010, č. 21698/06).

V tomto prípade totiž k postupnosti oboch konaní došlo práve v situácii, keď prvé z nich bolo skončené odsúdením na základe dohody o vine a treste, ktorá skutkovo jednoznačne predznamenala spáchanie trestného činu (aj) následne stíhanou osobou (sťažovateľom v konaní na ESLP). Išlo o situáciu „zrkadlového obrazu“ skutku v konštelácii obvinenia a podania obžaloby za predaj drogy určitým osobám v pozícii kupujúcich (prvý obžalovaný ako predajca a neskorší sťažovateľ ako v rozhodnutí uvedený kupujúci) – skutok v prvom konaní spojenom s uzavretím dohody o vine a treste obvineným (predávajúcim drogy). Následne bolo vedené konanie proti kupujúcemu drogy (sťažovateľovi) ako proti obžalovanému (podľa nemeckého práva je - rovnako ako v Slovenskej republike - trestným činom ako predaj, tak aj nákup drogy). ESLP v relevantných (pre riešenie otázky) pasážach odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol:

V predmetnom prípade ten istý sudca, ktorý predsedal senátu krajského súdu Mosbach, vedúceho súdne konanie proti sťažovateľovi vo veci obžaloby z trestného činu obchodovania s omamnými látkami, taktiež predsedal predchádzajúcemu oddelenému konaniu, na základe ktorého bol dodávateľ omamnej látky H. odsúdený. Ten sa plne priznal v dôsledku uzavretia dohody o vine a treste so súdom, ktorá mu výmenou za uznanie viny zabezpečila zmiernenie predpokladaného výmeru trestu odňatia slobody. Rovnaký sudca navrhol sťažovateľovi uzavretie dohody o vine a treste na prvom pojednávaní jeho neskoršieho súdneho konania s tým, že trestné konanie vedené proti nemu by bolo ukončené a jeho trest by bol podstatne zmiernený výmenou za jeho priznanie.

*Súd opakuje, že samotná skutočnosť, že sudca rozhodol o obžalobe v podobnej no nesúvisiacej veci, alebo že stíhal spoluobvineného v samostatnom súdnom konaní, nie je sama o sebe dostatočná na vznik pochybností o nestrannosti sudcu v neskoršom prípade (viď *Poppe proti Holandsku*, č. 32271/04, odsek 26, zo dňa 24. marca 2009, a *Schwarzenberger proti Nemecku*, č. 75737/01, odsek 42, zo dňa 10. augusta 2006).*

Súd sa tiež domnieva, že návrh, predložený sudcom G. na prvom pojednávaní v rámci sťažovateľovho súdneho konania, na základe ktorého by trestné stíhanie vedené proti sťažovateľovi bolo ukončené a výmenou za priznanie jeho trest výrazne zmiernený, možno, s ohľadom na urýchlenie konania a riadny výkon spravodlivosti, považovať za opodstatnený.

*Súd však pripúšťa, že súbeh vyššie menovaných skutočností môže vyvolať pochybnosti o tom, či krajský súd už vopred, zaujato, nedospel k záveru o merite veci sťažovateľa v ranom štádiu jeho súdneho konania. Je úlohou [Európskeho] súdu [pre ľudské práva] rozhodnúť, či, s ohľadom na okolnosti predmetného prípadu, sú dané pochybnosti objektívne odôvodnené (viď *Morel proti Francúzsku*, č. 34130/96, odsek 44, ESLP 2000-VI).*

V tejto súvislosti je súd spokojný s tým, že nič nenaznačuje, že by predošlé súdne konanie a rozsudok vynesený proti H., ovplyvnili rozhodovanie okresného súdu Mosbach o otázke sťažovateľovej viny, alebo že by viedli k predpojatosti o merite veci.

*Po prvé, berúc ohľad na to, že osoba s menom Kriegisch je medzi inými spomenutá v rozsudku vynesenom proti H. ako kupec drog, súd poznamenáva, že dokázané skutočnosti mali základ v priznaní H. a výpovedi príslušníka policajného zboru P., a že odkaz na klientov H. bol nevyhnutný na jeho odsúdenie. Rozsudok nenaznačuje konkrétnu kvalifikáciu sťažovateľovho konania, či už trestného alebo netrestného, ani neustanovuje jeho vynu (viď *Poppe*, citovaný vyššie, odsek 28; *Schwarzenberger*, citovaný vyššie, odsek 43; a, a contrario, *Ferrantelli a Santangelo proti Taliansku*, zo dňa 7. augusta 1996, odsek 59, *Zbierka rozhodnutí 1996-III*, a *Rojas Morales proti Taliansku*, č. 39676/98, odsek 33, zo dňa 16. novembra 2000).*

Po druhé, čo sa týka dohody o vine a treste uzavretej medzi H. a krajským súdom v priebehu procesu s H., súd zastáva názor, že okolnosti prípadu, tak ako boli predložené vnútroštátnym súdom, neodhaľujú objektívne dôvody pre obavy sťažovateľa, že takáto dohoda o vine a treste sa týkala otázky preventívnej väzby a bola uzatvorená v rozpore s vnútroštátnym právom alebo s cieľom, inter alia, umožniť neskoršie odsúdenie sťažovateľa.

Súd poukázal na to, že jeho úlohou nie je vykladať národné právo a v tomto prípade teda posudzovať, či trestná sadzba navrhnutá sudcom G. v prípade uznania viny bola vyráтанá v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a judikatúrou (viď, medzi iným, Tejedor García proti Španielsku, zo dňa 16. decembra 1997, odsek 31, Zbierka rozhodnutí 1997-VIII). Nemôže tiež špekulovať o tom, či sťažovateľovi rozsudkom uložený výsledný trest odrážal úvahy, o ktoré sa opieral pôvodný návrh, na čo poukázal sťažovateľ. Súd v tomto kontexte poznamenáva, že národné súdy pri preskúvaní prípadu prišli k záveru, že zmiernenie trestu navrhnuté sťažovateľovi, hoc značné, bolo stále v súlade s požiadavkami vnútroštátneho práva a súdnej praxe. Súd má preto za to, že nič nenaznačuje, že by sudca pri ponúknutí rozsiahleho zmiernenia sťažovateľovho trestu výmenou za priznanie prekročil svoje kompetencie a podrobil sťažovateľa, ktorý bol v súdnom konaní právne zastúpený, neprípustnému nátlaku.

Záverom je súd spokojný, že súdne konanie, ktoré nasledovalo po odmietnutí návrhu sudcu G. na ukončenie trestného konania, nevznáša pochybnosti o nestrannosti okresného súdu Mosbach. **Krajský súd na 6 pojednaniach vypočul mnohých svedkov, pričom niektorí z nich boli navrhnutí sťažovateľom, a prečítal niekoľko listín, tak ako žiadal obžalovaný. Rozsudok obsahuje hodnotenie dôveryhodnosti a dôkaznej váhy vykonaných svedeckých výpovedí a výslovne poukazuje na fakt, že priznanie H. v predošlom súdnom konaní nebolo brané do úvahy. Vo svetle získaných dôkazov bol sťažovateľ odsúdený za trestný čin obchodovania s omamnými látkami v jednom prípade a oslobodený v dvoch ďalších. Súd tiež poznamenáva, že rozsudok vynesený proti sťažovateľovi neobsahuje žiadny odkaz na predchádzajúci rozsudok proti H (viď Schwarzenberger proti Nemecku, č. 75737/01, odsek 43, zo dňa 10. augusta 2006; a, a contrario, Ferrantelli a Santangelo, citovaný vyššie, odsek 59). Súd je preto spokojný, že konečné hodnotenie sťažovateľovho prípadu bolo uskutočnené v čase, keď bol vynesený rozsudok v jeho veci a založené na dôkazoch vykonaných a tvrdeniach prednesených pred súdom v rámci jeho vlastného súdneho konania (viď Morel, citovaný vyššie, odsek 45). Sťažovateľove tvrdenia týkajúce sa námietky zaujatosti vo vzťahu k okresnému súdu Mosbach sú založené na sérii domnienok, ktoré neboli preukázané ani pred národnými súdmi a ani pred týmto súdom.**

Berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu súd je toho názoru, že sťažovateľove námietky zaujatosti vo vzťahu ku krajskému súdu Mosbach neboli objektívne odôvodnené a nič nenaznačuje tomu, že by bol porušený článok 6 odsek 1 Dohovoru. Súd preto rozhodol, že sťažnosť v tejto časti je zjavne nedôvodná a musí byť zamietnutá v súlade s článkom 35 odsekom 3 a 4 Dohovoru.

Je teda zrejmé, že skoršie uzavretie dohody o vine a treste s inou osobou, s uvedením vo výroku odsudzujúceho rozsudku neskoršieho obžalovaného ako páchatel'a trestného činu (skutkovým popisom, nie právne), nie je spochybnením nestrannosti konajúceho sudcu. V skoršom rozhodnutí nebol sťažovateľ obvineným a (teda) v rozhodnutí nebolo jeho konanie právne kvalifikované ako trestný čin (hoci, ako už bolo uvedené, trestnej činnosti zodpovedajúce podkladové konanie bolo v tomto rozhodnutí popísané ako ním vykonané). Za prejav zaujatosti v popísanej situácii dokonca nebol považovaný ani návrh konajúceho sudcu na rozsiahle zmiernenie sťažovateľovho trestu výmenou za jeho priznanie.

Aj toto rozhodnutie v typovo zhodnej situácii (z hľadiska postupu v druhom z konaní ešte podfarbenej priamou ponukou sudcu na priznanie sa za zníženie trestu), ktoré navyše rozsiahle zohľadňuje relevantnú judikatúru EŠP o riešenej problematike, zapadá do rámca vyššie uvedených záverov právnych viet stanoviska, ako aj úvah vedúcich k ich prijatiu.

Prijaté závery preto zodpovedajú zákonu a (rovnako) sú konformné národnej a európskej judikatúre.

B.

Kým v časti A. je riešená vecná stránka dotknutej problematiky (s finálnym výstupom v právnej vete uvedenej v bode IV.), v časti B. nachádza svoj odraz formálny, resp. procesný aspekt rozhodovania o vylúčení sudcu z konania a rozhodovania pre jeho (možnú) zaujatosť. Ide o otázku, či sa o takom vylúčení na

základe rovnakej okolnosti, ktorá by mala byť (sudcom oznámeným alebo stranou namietaným) dôvodom vylúčenia, rozhoduje (resp. sa posudzuje) do právoplatného skončenia súdneho konania opakovane.

Odpoveď je, ak ide o sudcu súdu prvého stupňa a za predpokladu, že o dotknutej otázke rozhodol podľa § 32 ods. 1 veta prvá alebo podľa § 32 ods. 3, ods. 5 písm. c/ Trestného poriadku nadriadený súd (teda súd, ktorý bude neskôr v pozícii odvolacieho súdu), negatívna. Rovnako pri právoplatnom rozhodnutí o vylúčení (alebo nevylúčení) sudcu súdu vyššieho stupňa s právnymi účinkami pre konanie na tomto stupni podľa § 32 ods. 1 veta druhá a v § 32 ods. 3 (v naposledy uvedenom prípade len eventuálne v spojení aj s ods. 5 písm. d/ tohto ustanovenia) Trestného poriadku.

Podstatou veci teda je, že **ak sa o uvedenej otázke, v súvislostiach konkretizovaného dôvodu pochybností o nezaujatosti v zmysle § 31 ods. 1 Trestného poriadku, vyskytne v priebehu konania procesne relevantný podnet - oznámenie sudcu (§ 32 ods. 1 Trestného poriadku) alebo námietka strany (§ 32 ods. 3 Trestného poriadku), rozhodne sa o ňom v bezprostrednej nadväznosti naň. Účelom je, aby v prípade opodstatnenosti dôvodu na vylúčenie ihneď konal a rozhodol iný sudca, inak by sa konalo zbytočne** (úkon, ktorý vykonala vylúčená osoba, nemôže byť v zmysle § 31 ods. 4 veta druhá Trestného poriadku podkladom na rozhodnutie v trestnom konaní, pozri aj postup ustanovujúci výnimku z prednostného rozhodovania o vylúčení a jej obmedzenia podľa § 32 ods. 4 Trestného poriadku).

Dotknutá otázka sa, pokiaľ ide o dôvod na vylúčenie sudcu prvého stupňa, rieši aj v odvolacom konaní, a to ex offico, teda bez ohľadu na obsah odvolacích námietok (§ 317 ods. 1 veta druhá, § 371 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku). **To však platí len vtedy, ak sa o konkrétnej okolnosti ako dôvodu na vylúčenie nerozhodlo už skôr** s jednoznačným kompetenčným oprávnením podľa § 32 ods. 1 veta prvá alebo podľa § 32 ods. 3, ods. 5 písm. c/ Trestného poriadku, teda **za účasti nadriadeného súdu ako súdu druhého stupňa** (naposledy označené ustanovenia majú v takom prípade oproti ustanoveniu § 317 ods. 1 Trestného poriadku povahu osobitného predpisu – *lex specialis*, a teda prednosť). Vecný účel platnej a účinnej predmetnej zákonnej úpravy je uvedený vyššie a je zrejmý, teda procesná racionalita v zmysle **nepredlžovania priebehu konania výkonom jeho (neskôr) znegovateľnej časti**. Lapidárne povedané, **otázka viny sa rieši až na konci prvostupňového konania, otázka vylúčenia sudcu, ak je nanesená tým, kto ju v konaní naniest' môže, sa rieši ihneď**.

Z procesného hľadiska potom platí, že o riešenej otázke bolo už právoplatne rozhodnuté. Odvolací súd nemôže také skoršie rozhodnutie, ktoré je rovnako **rozhodnutím súdu druhého stupňa** (krajský súd oproti okresnému súdu alebo okresnému súdu v sídle krajského súdu, najvyšší súd oproti Špecializovanému trestnému súdu), a v konkrétnom konaní rozhodnutím toho istého súdu, zrušiť. Nemôže teda negovať jeho právne účinky. Ak by rozhodol inak (ak by problém vôbec posudzoval), vo vzťahu ku konkrétnej okolnosti (ako dôvodu na vylúčenie sudcu) by vznikla kolízia s princípom *ne bis in idem*. Súd rovnakého stupňa by totiž o tej istej otázke rozhodoval opakovane, pričom právnym účinkom jeho rozhodnutia bránia už nastalé a stále pôsobiace právne účinky rozhodnutia pôvodného (nejde o prekážku *res iudicata* v zmysle § 9 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku, aj keď táto úprava odráža ten istý princíp, ale vo vzťahu k meritórnemu rozhodnutiu – rozhodnutiu vo veci samej, o rovnakej osobe a rovnakom skutku).

Odvolací prieskum možno pripustiť, ak by o otázke vylúčenia rozhodol len súd prvého stupňa, bez rozhodovania nadriadeného súdu podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku, teda na námietku strany a bez sťažnostného prieskumu. Súd prvého stupňa preskúmava postup orgánov predsúdneho konania. Súd druhého stupňa (ktorým je sťažnostný aj odvolací súd) preskúmava rovnako taký postup a okrem toho aj postup súdu prvého stupňa. Ako však už bolo uvedené vyššie, nepreskúmava postup súdu toho istého stupňa, teda druhostupňového súdu, v konkrétnom konaní potom (dokonca) toho istého súdu. V prípadoch, ktoré boli podkladom pre zaujatie stanoviska, teda ak bola dotknutá otázka vyriešená prvým z rozhodnutí najvyššieho súdu (senát 2T), nemohla byť už riešená druhým rozhodnutím tohto súdu (senát 4T). Pokiaľ ide o tretie rozhodnutie najvyššieho súdu (senát 5T), toto konštatuje, že otázka je prvým rozhodnutím vyriešená a toto rozhodnutie stále (právne) platí.

Ďalší prieskum uvedenej otázky (v jej konkretizovanom vyjadrení) prichádza potom do úvahy až na základe rozhodovania súdu, ktorý môže negovať právne účinky pôvodného rozhodnutia, a to buď ho priamo zrušiť, alebo ho negovať pri prieskume postupu súdu nižšieho stupňa (s možnosťou následného zrušenia meritórného rozhodnutia).

V trestnom konaní ide o dovolacie konanie, v ktorom možno napadnúť nevyhlúčenie sudcu dovolaním z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku (alebo nedôvodné vylúčenie sudcu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku). Prieskum pôvodného rozhodnutia je konkrétne možný podľa § 374 ods. 3 Trestného poriadku („v dovolaní možno uplatňovať ako dôvod dovolania aj konanie na súde prvého stupňa, ak vytykané pochybenia neboli napravené v konaní o riadnom opravnom prostriedku“) – konaním o riadnom opravnom prostriedku je konanie o sťažnosti proti uzneseniu nadriadeného súdu o riešenej otázke. Námietkou vznesenou už v priebehu konania je vyriešená aj podmienka predchádzajúceho uplatnenia okolností zodpovedajúcich tejto kategórii dovolacích dôvodov v zmysle § 371 ods. 4 Trestného poriadku („najneskôr v konaní pred odvolacím súdom“). Možnosť zrušenia meritórneho rozhodnutia a predchádzajúceho mu „chybného konania“ je daná ustanoveniami § 386 ods. 2, § 388 ods. 1 Trestného poriadku.

V inom než trestnom konaní ide o oprávnenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy a § 56 ods. 2, ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, na čo nadväzujú ustanovenia § 362b a nasl. Trestného poriadku. Z hľadiska prieskumných oprávnení a tzv. kasačnej viazanosti jeho rozhodnutím je ústavný súd orgánom, ktorý má postavenie súdu vyššieho stupňa.

Ďalšou alternatívou prieskumu v inom než trestnom konaní je rozhodnutie EŠLP, s následným špecifickým postupom podľa § 394 ods. 4 Trestného poriadku.

Je potrebné opätovne zdôrazniť, že ide o konkrétnu okolnosť, ktorá je (mala byť) dôvodom na vylúčenie sudcu. Vo vzťahu k inej okolnosti je opätovný prieskum možný, a to aj v priebehu konania.

Naopak, pokiaľ ide o tú istú okolnosť ako dôvod vylúčenia, vecnej a právnej logike vyššie uvedených záverov zodpovedá ustanovenie § 32 ods. 6 Trestného poriadku, podľa ktorého o námietke zaujatosti strany, ktorá je založená na tých istých dôvodoch, pre ktoré už raz bolo o takej námietke rozhodnuté, sa nekoná - alternatíva kumulatívneho (a to odvolacieho) prieskumu je uvedená vyššie, pokiaľ by vo vzťahu k sudcovi súdu prvého stupňa nerozhodoval o tejto otázke (aj) nadriadený (teda neskorší odvolací) súd.

Iné alternatívy uvedené v naposledy označenom ustanovení sú potom opäť výrazom procesnej racionality a „nezdrživania“ konania (podľa názoru súdu prvého stupňa) oneskorenými, rýdzo procesne – postupovými alebo mimozákonnými námietkami. V týchto prípadoch dôjde k odvolaciemu prieskumu (a to zväčša aj *ex offio*). Posudzovaniu dotknutej otázky však nebráni skoršie rozhodnutie o nej (nepôjde o *bis in idem*).

V celkovom (negatívnom) vyjadrení princípu zákonného postupu, **ak by sa mal konkrétny dôvod na vylúčenie sudcu pre zaujatosť skúmať opakovane, právna úprava by neukladala rozhodovať o oznámení sudcu alebo námietke zaujatosti proti jeho osobe ihneď po jej podaní. Také rozhodnutie by totiž bolo len „podmienečné“ a dočasné, s možnosťou revízie v odvolacom konaní, a teda vo svojej podstate zbytočné. Na mieste by bolo nanajvyš túto okolnosť evidovať a rozhodnúť o nej až odvolacím súdom** – ako však už bolo uvedené, ak sa popísaný problém vyskytne, je potrebné ho z hľadiska vecnej a procesnej logiky riešiť okamžite. Samozrejme, riešenie možno preskúmať, ale len v konaní na súde vyššieho stupňa (alebo súde majúcom povahu takeého súdu).

V zovšeobecňujúcom vyjadrení platí teda judikatúrne vyjadrenie uvedené v bode B. právnych viet, prijatých kolégiom v nasledujúcom znení:

O zaujatosti sudcu súdu prvého stupňa (na podklade § 31 ods. 1 Trestného poriadku) sa rozhoduje v bezprostrednej časovej nadväznosti na buď oznámenie takej okolnosti konajúcim sudcom (§ 32 ods. 1 Trestného poriadku) alebo námietku strany (§ 31 ods. 4, § 32 ods. 3 Trestného poriadku); námietku zaujatosti možno na tých istých dôvodoch založiť len raz (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku, alternatíva prvá). V odvolacom konaní sa konkrétna okolnosť ako dôvod (možného) vylúčenia sudcu preskúmava len vtedy, ak o nej doposiaľ nebolo rozhodnuté nadriadeným súdom podľa predchádzajúcej vety (§ 32 ods. 1 alebo § 32 ods. 5 písm. c/ Trestného poriadku), keďže odvolací súd nemôže také skoršie rozhodnutie (súdu toho istého stupňa) zrušiť. Uvedené rozhodnutie vyvoláva vo vzťahu k dotknutej otázke *in concreto* aj naďalej právne účinky (uplatní sa zásada *ne bis in idem*).

Napadnúť nevyhlúčenie sudcu možno vo vyššie popísanej situácii len dovolaním z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. e/ Trestného poriadku (alebo nedôvodné vylúčenie sudcu z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. b/ Trestného poriadku).